

გალახიონ ბაბიძის ჟურნალი

№ 6

გაგანს №	_____
თარიღი №	_____
დამკვეთი №	_____
ფურცლები №	_____
სხვა №	11036

ბზილისი
1923

გ-16

გალაკტიონ ტაბიძის ქუმნაკაჟი

საქართველოს
საბჭოთა კავშირის
საგარეო ურთიერთობების
საქართველოს

კვირა, 7 იანვარი 1923 წ.
— ქუმნაკაჟი —
გამოდის ყოველკვირეულად.

№ 6

რედაქციის მისამართი:
— ტფილისი —
სასახლის ქუჩა, № 5.

F 2857

ლალო გულიაშვილი.

ქართული მღიტივი.

უფხედე! შშვიდი შენი დობილი!
გარე ყორნისა ჰფენია ტვერი
კუბოში წიგნ ის როგორც შედეგრი
იღუშალი და ფიქრ-განდობილი.

მსგაესი მხოლოდ ცა და ილოვა,
ნისლიც ძლიესაა მისი სადარი
მისი მბატყარი ჯერ არსად არი
და მხოლოდ შენზე ფიქრობს, გოია!

კარგია მისი ძეგლად აგება,
ბროლი თლილები, სახე—ყვითელი,
ხოლო სადაა დღეს პრავსიტელი
და შეუცნობთა დაქანდაკება.

საღლაა ნაშთი ძველი კინისა?
გოტიე! აი შენი ტომები
ოდეს ფანტომებს დაენდომები—
ვით გადარევა პავანინისა.

გალაკტიონ ტაბიძე.

მზოგალიური ეფემერა.

მელარ ვენობილობ შობლურ ხეებს
 ზამთარს ბილიკი დაუტანია
 „დიდი ხანია“ — მივმართავ ტყეებს
 და ტყე გუგუნებს: დიდი ხანია...
 შეხავსებიან კლდეები კლდეებს
 იქ ვილავ კენესის დიდი ხანია.
 „ამირანია? — მივმართავ ტყეებს
 და ტყე გუგუნებს: ამირანია
 ეს მძაფრი კენესა მიწაშლავს დღეებს
 ის გული ისევ ჩემი გულია...
 დაკარგულია? — მივმართავ ტყეებს
 და ტყე გუგუნებს: დაკარგულია.
 გუგუნებს თერგი, ხმაურობს თერგი
 მზე ჩავა, ჯერ კი შორსაა ბინდი
 ფერები ჭვერი ირვეა ბევრი
 ლაღების ტყერი — ლილა და შვინდი.
 ყაზბეგის შუბლი შემოსეს ღრუბლით
 და ცა აღუზღოთ საესვა... კმარა.
 ყვავილთა ტიდან აღაივებს ცლიდენ
 დარიალიდან ზარაფა ზარა.
 სულ ერთი წამით განსაცდელ- ემად
 შეხვედრა ჩემი მე შენად მერგო.
 მოგონებებით რაც ჩემს გულს ანთებს
 იმ ძვირფას ლანდებს ვადაეც, თერგო!
 შეხავსებია კლდეები კლდეებს
 იქ ვილავ კენესის დიდი ხანია.
 „ამირანია? — ცლავ ვკითხავ ტყეებს
 და ტყე გუგუნებს: ამირანია.

გალაკტიონ ტაბიძე.

სეცხლს მსურვალემა შენს თვალეზში ჩაუფრქვევია,
 ზღვას მოუცია სიამავე და სიღრმე თვილი,
 ღმერთს ბროლის სული ბრინჯაოში გაუხვევია
 და მეც ვკითხულობ ეს სიტურფე ვისია, ვისი?
 ფერად ოცნების ყვავილებით დამტვირთავ ასე
 რომ მე არ ძალმიძს, ო, არ ძალმიძს ამის ატანა
 გულს ამოვიგლეჯ, მთითილვავლე გულს გრამონებით სავ-
 სეს
 გულს ამოვიგლეჯ, და სიჩქვრად ვავატან თანა.

საფო მგელაძე.

ყვავილნი ჩემი სიყვარულისა.

(თარგმანი)

ყ

ყვავილნი ჩემი სიყვარულისა,
 ვით ნაზი ვარდნი დაჰყენე შევ ღამენ,
 ზამთრისა ყინვამ ისე უღმერთოდ
 მოსწყეიტა სხივებს და ტყილ სიამეს...
 ეხლა ისინი მწარედ ტირიან,
 რომ უცებ გაჰქია ბედნიერება,
 რომ ცხოვრებაში მარტო ჭარია
 მარტო ცრემლები და მწუხარება.
 ყვავილი ჩემი სიყვარულისა
 მწუხრის ზეწარით იფარებთან...
 უწყვეტობით სიმატოვეში
 ცოც ზამთრის ღამეს ისე სკვნებთან...
 ყვავად არ ელიან ნეტარ ვახაფხულს,
 როცა სიამით, სხივით სტყებობოდნენ,
 როდესაც კულუც ოცნების ბაღში
 ტყილად ყვოდნენ და იმღეროდნენ.

ალექსანდრა ჯუნიჩია.

მისსია.

(დღუნად გალაკტიონის)

●●●●● და მგონდება ებრაელის მადლიერ ერმა—
 უბედურებას როცა ბედი იმას შესტყნდა
 და როცა ირვლევე შემოაუნდა ის ძლიერ მტერმა
 —როგორის რწმენით, სსაიებით შეჰქმნა ლევენდა:
 „შორეულს და ბნელს მთების იქით, ვით მუხლავარი
 სამვატიონი სდგას ამაყად ბევრი წლებია
 ყველას შიშაა ჰვერის ამ მდინარის აურზაური
 რომლის ტალღები მხოლოდ ლოდი, ცეცხლი, ჭებია.
 „მხოლოდ მეშვიდე შაბათის დღეს ის დაისვენებს
 და გადმოქცევა ნაზი, წყნარი როგორც ასული
 ამ დღეს ყურს უფლებს გარეშეში ბრბოს, ხაზლის ენებს,
 მხოლოდ დღეს არ დფულს მის ტალღებში ცოცხლითა
 სული.
 „და სადაც რისხვით ისმოზიან ეს ცოდვილები
 იქით ნაპირზე ბალი არის დღესაც დარგული
 და იქ ცხოვრებენ უნახავი, ერის შვილები
 ათი მიამეითა გვაროვნება გადაკარგული.
 „და ეს საზღვარი, ძლივით სასენ სამვატიონი
 უცბათ გაჰრება, დაილევა და სწრაფლ დაღტება
 გადაიქცევა ეს მდინარე როგორც სიონი
 და თვით შესსიაც ამ ადგილზე გამოცხადდება“...
 ..
 „და როცა პირზე მომადგება სამვატიონი —
 „ის“ მახსენდება: როგორ მტერს ძლივით შევსია
 დაიწყო ნგრევა, წინ წავიდა გალაკტიონი
 მიტომაც მასში მსურს ნამდვილი ენაბო შესსია
 ტფილისი.

გერცელი ბაზაოვი.

მ

ემთხვევა მწყალობს... მეცა ვიჭკარი მოვწყვიტო სიტყვა ობოლი სამი! უამიღობამ დათოვა ქნარი და დამამრა სულისა ნამი...

II. ხუნდებშესხულსა, გონება დხასულს არ მხენერბება კალმისა მოსმა! უსამართლობის რკალში მომწყვედულს ვერ ვამიბედვს გოდების მოთქმა...

III. მხოლოდ ოცნება, სრული უფალი, დაქრის და დედას ნიადაგ თილილი! ნდობით შევმოსე ვადევნოს თვალი— დაქსელოს, გიძღენას ზმინება ტკბილი. ავთანდილ ციხკარედი*

პირველი და დროითი*).

(გოგიუაძის გერმანული ნათარგმნი).

III თლია.

ქალაქელები.

ს მეპირიდა ძემ უწმა თავი გულციხელ ლაპარაკს; მამა კი, როგორც დაიწყე, კვლავ განაგრძობდა იმ სახით: რაც კაცის არ იბოვება, არც წარმოდგება იმისგან, ძალიან უნდა, ოდესმე რომ ჩემდა გასახარებლად უგულითადეს წადილოს მოვესწრო შესრულებასა, რომ კი არ ჰვადეს მე მამას, არამედ სჯობდეს მშობელსა. რადგანაც რა იქნებოდა სახლი გინა თუ ქალაქი, თუ ყველა არ ინიღამებდა სულით და გულით ყოველივის მის დაცვას და განახლებას, უყუთსადაც გამართვას, ისე, ვით ამას ვეასწავლის დროება და უცხოთით ნუთუ კაცის ძე მიწიდან უნდა აღმოხდეს ვით სოკო, და სწრაფლ მიალპეს იმ ალაგს, რომელშიაც აღმოაცენია, ცოცხალი საქმიანობის რამ კვალის დაუმჩვენებლად? ხედ სახლზე ატყობს ხომ კაცი, თუ რა ჭკუის ჰყავს პატრონი, ნათლად, ვით ქალაქს მისული ვინაჯის მის თვითმმართველობას! რადგან იქ, სადაც კოშკები და გალავანი იხრებოდა,

* ი. ნ. № 2-3-4-5.

სად ქუჩებსა და თხრილებში ნავთი დაგროვებულა, ქებები რიყულში დამძვრალი არ ჩაუსვით ღრუბში, ბოძი ლუბა და სახლკარი ამაოდ ელის მომვლელ ხელს, იქ დაბა ვამეგობისგან წარმართება ავად, რადგან, თუ სადმე მუდამამ თვითმმართველობა ზევიდან არ არის ხელის შემწყობი სისუფთავის და წესბრების, იქ ქალაქელი იოლად ცხვევა სიზინძურესა, ისე, ვით ვინმე გლახაკი დაკონილ ტანისამოსებს, ამიტომ მინდა გულთი, რომ ჰქრმან შეუდგეს მგზავრობას სულ მალე, რათა იხილოს თუნდაც შტრასბურლი, ზრანკ-ფურტი და მიმიზიდველი მანაში, აღნავი ზომით, ლამაზად, რადგან ვინც მანახავს ქალაქებს დიდ-დიდს და სუფიად შენახულს, ვეღარ ისვენებს, მყობადნი რომ მშობლიური ქალაქი; რა გინ პატარაც კი იყოს, დაამშვენოს და შეამკოს. ხომ გვიქვებს ჩვენ უცხოელი გლეხების კარებს შენაკეთის და შეთვთრებულ სამარგლოს ან განახლებულს ჩვენს საყდარს?

ხომ აქვებს კაცი ყოველი ჩვენი ქალაქის რიყულეს, არხებს წყლით სავსეს, დახტოულს და კარვად განაწილებულს, ყოველთვის სასარგებლოს და დამზღვეველს შავის დღისათვის, ისე რომ ციცილი რომ ვაჩნდეს, ძალგვიძს დაწვდილობით მაშინვე? და ხომ ყველა ეს გაუმართეთ იმ საშიშ ხანძრის შემდგომად?

მე ვქვსჯერ ვიყავ ქალაქის შერობათ ზედამხედველად; და მოვიხებვე მე მაშინ მოწონება და ჯილდოდ ზედა ჩვენ კეთილ ქალაქელთაგან გულითადაც მადლობა. თუ რამე განმინობდა საკუთარ თაოსნობათა ან რაც ენოვან ვაებატონთ გამოუწყიათ თვის გეგმით, ამათ კი ძალა მოჰვგარა დაბლობის საბჭოს ყოველი წევრს. ახლა სულ ყველა მოქმედებს, და უკვე მტკიცედ დიდგინდა. ახლად გაკეთდეს ის შოხე, ჩვენ რომ შარასთან გვაერთებს. მაგრამ მე ვგმიზობ ძალიან, რომ ხვალ ახალი თაობა ჩვენებრი გულმოდგინებით ვერ შეიწყობა საქმესა. რადგანაც ზოგი არის—და სულ ჰფიქრობს ვართობისათვის ანუ მარტოდენ წარმავალს ვარგებულ კვლევობისთვის. ზოგს შინ მყოფობას ეფებები და კვრცხებს აზის ღუმელთაში. ის მყოფობს, რომ მე ჰქრმანეც მუდამ ასეთი დამრიგება. შეის ეს მიუგო ამაზე უკვირანმა კეთილ დღედამ: შენ მაინც უსამართლო ხარ, მამა, შენს შეიღითა ყოველთვის და ამ გზით სულ ვერ მიიღწევ შენს კეთილ-მართლიან განსახლებებს. რადგან ვის ძალეს შეიღები ჩამოქნას თავის ნებისად. რა სახითაც ღმერთს უძღენია, იმავე სახით ყოველ კაცს უნდა უყვარდეს ისინი და უნდა ყავდეს დატკობი, უნდა აღზარდოს კარვად და თავისუფლებაც მიავოს.

რადგან ერთს ერთის ნიჭი აქვს, სხვას კიდევ სხვა რამ უნარი; ყველა სარგებლობს იმით და ამავე დროს ცატი ყოველი თავთავის სახეობითა არის ჰქვიან და ბედნიერი; მე ჩემს ჰერმანეს ამიტომ სწორედ ვერ ვგავიკეთებ; რადგან მე ვიცი, რომ იგი ღირსია იმ სამკვიდროსი, რომელსაც ერთ დროს მიიღებს; ის ჩინებული მწიკე არის უსუოდ სამკვალითო ქალაქელთა და გლეხთათვის, და საბჭოშიდაც, წინაღ ვერანობ, არ იღვრებოდა ის ქუდში.

შენ კი კიბებით და ყველარებით მუდამ-ღლე უკლავ საცლადეს სიციცხლის ძალას შივ გულში ისე, ვით ღლეს მოიჭმედ-აქ ღლდამ სწრაფად დატოვა ოთახი და შვილს გასლია, რომ სადმე მოებნება და კვლავ გაეზარა ტკბილ სიტყვით, რადგან ის, შვილი უებრო, ღირსიცა ბუა ამისი, შემდგომ სიცილით წარმოთქვა მამამ მის ვასელისთანავე: უცნაური კი არიან ეს ქაღნი ისე, ვით ბავშვი ყველა მათგანი მშვენიერად ცხოვრობს საყუარ ნებაზე, და მერმე უნდა მარტოდენ ვაჭით და ფეფურბოდით. მუდამ ძალაში იქნება, ბეგლებს რომ უთქვამთ სისწორითა: ვინც წინ არ მიდის, უკან ვალს! ეს ღლესაც ასე სრულდება.

შემდგომ ამაზე მიუჯო მეფუთაქიმე ფიქრებში: მე, მეზობელი—ბატონო, მთლად უკეთანხმებით ამაზე. მე თითონ ვეძებ ყოველთვის უკეთესიგან უკეთესს, თუნდ ის ძვირფასი არ იყოს, ოღონდ ეს იყოს ახალი; მაგრამ რა სასარგებლოა, შენ ბლომად ფული არ ვკეთნდეს

და ცოდვილობდვ ვარჯითა, რომ შინ თუ ვარც მთეფყო აქ მოქალაქეს სდევს მხოლოდ ფრიალდ შევიწროება; ის ვარჯს ვერაფერს ვეწევა, თუნდ მას ის ეცოდინება. ქისა ექნება სულ მზატე, მოთხოვნილება კი დიდი, და ის ამრიგად ყოველთვის იქნება დაბრკოლებული. მე ბევრ საქმესაც ვიზამდი; კი, მაგრამ ვის არ აზინებს ხარჯი ამ ცდილობათათვის, ისიც ამ რეულ დროებში! უკვე დიდი ხნის მართლნი მედგამებოდა მე სახლი, და გამეჭირვალე მინებე იქსაქსებდენ ფანჯრებში; მაგრამ ვინ იზამს ასეთებს იმ ვაჭრის წახედულებით, რომელსაც აქვს რა სიზმლიდებ, თან შესწევს იმის გაგებაც.

თუ რა გზით მოიპოვება, რაც მისთვის უმჯობესია. გახედეთ ვერ ახალ სახოს, მიღმა იმ მწვანე მინდვრებში

მის ჩუქურთმათა სითყუარე რა სახეიზოდ ვამოჭრითის ფანჯრების ჩარჩო ზორბა აქვს, სარკედ უბრწყინავს შეშები, ასე რომ ბნელად მოჩანან მასთან ბაზრის სხვა საბუები, სოვილიდენ კი შემდგომ ხანძრისა ჩვენს სახლებს სასუკეთესად, „აფთიაქს ანგელოზისას“ ისე როგორაც „უქრის ლომს“. ასევე იყო განთქმული ჩემი ბალიცა ყოველთვის: ყოველი მგზავრი უპირეტდა წითელი ლომის ფიცრებში ქვისგან ჩამოქნილ გლახაქებს და ქიანდრისკაცებს ფერადებს.

ზედან ხელგუნურ მღვიმეში ყავასაც რომ მივართმევდით, ახლა ნახებოდ ნერეული განაქამტეერი რომ მიღეს, ყველანი გულით ჰხარობდენ მიჯრით მიწყობილ ნიერების აფერადებულ ციავზე და სვერეტდენ თითქმის მკოდნენილ ბრწყინებით მოკრილი თვალებით ტყვიის ციმციმს და მარჯნულს.

აგრეთვე დარბახებშიდაც უცხო რამ იყო მხატვრობა, სადაც მართლნი ქალ-ვაენი ბაღნარში დასიერნობდენ და ჩამოქნილი თითებით ვარდებს აწვილიდენ ერთმანეთს, დიად, ამის მსგავს რამებებს ცვლავ ამა ზედ ემე შეხედავს და ჰუმუნებისგან მე თითქმის ვარედაც ვეღარ ვაედივირ, რადგანაც სულ ყველაფერი უნდა ვარდიქნეს ვებოზე, როგორც მკოდნენი ამზობენ, და შეიღებოს სულ თითოად ფიცრები ლობებებისა გინი ხის გრძილო სკამები.

ირველიც ყოველი სავანი უკვე ჩანს გლასი და სადა; დღეს არვის უნდა ხარატი და აღარც ოქრის ვარაჯი, ყოველი უმეტეს ძვირფასობს ხე უცხოეთში წაყლი. აი, მეც კმაყოფილებით ვაგიფობდი რამ ახალს, ცვალში მიესდგედი დროებას და მოეკახმავდი ისე სახლს, მაგრამ ყოველ კაცს აზინებს, შეეცვალოს თუნდაც მცირე რამ,

რადგან დღეს ვის შეუძლია ოსტატებს მისცეს ხელფასი? წინაზედ გულში ვიფიქო,—მიქელ შთავარანგელოზი, ჩემს აფთიაქს რომ აღნიშნავს, კვლავ მომიუქრობია, ის საშინელი დრაკონი, ფებებში რომ ევლანება; მაგრამ ჯობს ისევ გახუნდეს; რადგან დამატრიალი ხელფასმა.

ვარლამ დონდუ.

(შემდგომი იქნება).

მხატვრების ზედ ფიქრობები

ირაკლი გამარეკელი

ქართული მხატვრობა მიდის წინ იმ გეზით, რომელიც მისი ისტორიიდან გამომდინარეობს. აქსიომად შეიძლება ითქვას, რომ გამარეკება მხოლოდ მაშინა შესაძლებელია, როცა მხატვრის შემოქმედებას საფუძვლად უდევს ელემენტები, რომელნიც საზოგადოთ ახასიათებენ საშობლო ქვეყნის ხელგუნებას (მე მხედველობაში მამებს ხელგუნება ნამდვილი, და არა ის, რომლის ვაგრცდებოდა დავიანებული აქვთ სპეციალურად ამისთვის შექმნილ დაწესებულებებში). განა აღმსარებელი და, კერძოდ, სპარსეთი ამ საქართველო არ არის მთავარების წყაპარ ყველა იმ დასავლეთ ევროპის ოსტატებისათვის, რომლებთანაც ჩვენ ვსწავლობდით, და მთავარი რამ კი ვერ ვისწავლეთ,—საბედლობი ის, რომ აქ შეიძლება მხოლოდ უაზრო წამამედებობა და რომ ვაქცე კი არ უნდა ექონთ თავისი ორიგინალობა, არამედ უნდა შექმნას მხატვრული ნაწარმოებნი და არასოდეს არ უნდა დავიწყოს ის, რომ წყარო, საიდანაც დასავლეთი იღებს, არის აღმოსავლეთი და ჩვენ ვითოთენ. აი მგალობთები, მხატვრული რომლებიც გერმანიაში, საფრანგეთში სწავლობდნენ და შემდეგ საქართველოში დაბრუნდნენ, სიდილობდნენ თ-

ვიანთ შემოქმედებაში შეტრანიათ დასავლეთის მეოთხედი და ტრადიციები, ვაჩნდა შიველი რიგი სურათებისა საქართველოს ცხოვრებიდან, რომელნიც შესრულებულნი არიან მიუნხენის მხატვრული ტრადიციის მიხედვით (უფროის ვაზაშვილი). სამუშაო იყო მათი ბედი: ეხლა ითიქვის ყველა იკის, რომ ყველაფერი ეს—ის არ არის, რაც უნდა იყოს, მეორე მხრად—ნიკო ფიროსმანიშვილი, უსწავლელი მხატვარი, რომლის ცხოვრება ასეთი უიღბლო იყო და ტვალისში ვატარდა. ნიკო ფიროსმანიშვილი, რომელმაც შექმნა ქართული დახვეწილი მხატვრობა, ცნობილია საქართველოს ვენისად. იგი მოიღოს აღმოსავლურ ხელოვნების ფესვიდან. სპარსეთი და ბიზანტია—ორი კულტურა, რომელთა უდიდესი გავლენას განიცდიდა ქართული მხატვრობა, ფიროსმანიშვილში უსრულესად არიან შეხამებული. სპარსული ორნამენტული მიდგომა სავანისაში, ტრული ფერადები სურათში, მხატვრული სიმეტრიები, უსრული მინათობა—აი ნაწილი სპარსული ტრადიციების; დაღვრამილობა და ასკეტური შესრულება—არის შედეგი ბიზანტიის გავლენის; მაგრამ ყველაფერი ეს შემოსილია ქართული კოლორიტით, ფერშემის ახალი (დასახელებულ კულტურებთან მიმართებით) კომპოზიციებით, წინდა ქართული სულით, დიდებული ერის შვილის მიერ, როგორც იყო ნიკო ფიროსმანიშვილი, მართლაც, ყველაზე უფრო მგრძობი და ნიჭიერი, საქართველოს ერთი პირველი მხატვართაგანი, ღალი გულიანიშვილი, ვახდა არა მართო მემკვიდრე, არამედ მოწყვედი, ფიროსმანიშვილისა, პაროზში გატარებულმა წლებმა ვერ შეაკვლევინეს გულიანისის მიმართულება, რომელსაც იგი წინად დაადგა, შემდეგი ახალი თაობა მხატვრებისა, თავის მხრივ, განიცდის დიდ გავლენას გულიანისისაზე, უკეთ, მისი შემოქმედების ერთი მხარისა, ე. ი. იმ მხარისა, სადაც უფრო გულიანისისა, ვინემ ფიროსმანი. ამ ახალგაზრდა მხატვართა ჯგუფიდან, როგორც ერთ-ერთი უნიჭიერესაგანს, მიგვინდა და-ვისახებულ ირაკლი გამრეკელს.

ირაკლი გამრეკელის პირველი დებიუტი 1921 წელში შექმნილად არ ჩაუვლია. უფრო შინაგანი განცდებით და არა ფორმის ძიებით გატაცებულმა, მან ბევრ რამეში მიაღწია ფერადთა საუცხოო შეხამების ხეობა სხვა და სხვა სულიერი მოძრაობათა გამოხატებით. მისი აკვარელში „მლორია“, „სიკვდილის ცეცხლი“ დაჩვენებან ახალგაზრდა მხატვარის ძიებითა საინტერესო დოკუმენტად. განუწყვეტელი მუშაობით გამრეკელი ვანაგრობის წინსვლას და ერთნაირად იმარჯვებს როგორც აკვარელით, ისე ტემპერაში, ზეთით და დეკორაციით.

კ. მარკიანიშვილთან თანამშრომლობით, ირაკლი გამრეკელი სხვაგან ახალ თეატრში „სალომესა“. მათეორიის წინაშე, მოქმედების დროს, სცენის უკან, ადგილს იცვლიდა და მიდიდა ფარდა, როდესაც სცენაზე სალომეს ვნება საქმედა, მათეორისის თვალწინ იშლებოდა სისხლისფერი ფარდა; მაგრამ აი აღსრულიდა მკვლევრობა; და ბოროტმოქმედ ქალს ზევიდან ეშუქრებიან შავი ღრუბლები, ოქროთი შეფერილნი. ორიგინალურ გეგმაზე აკვანული დეკორაციული ნაწილი, უსაგნო მანერით (განეხრებულად)

შესრულებული, იწყება საერთო აღტაცებას იმ ხალხის, რომელიც აუხვებს ახალ ხელოვნებას, და ამ დღეების დღის ახალგაზრდა მხატვარი უსათოდ იყო. ეს პირველი, გამართლებული ცდა უსახავი ახალგაზრდა მხატვარს უდიდეს ვახს. ეს ვახ არის—ქართული სცენის დეკორაციული ნაწილის რეფორმა. შემდეგი მუშაობა და წინსვლა მხატვრისა ამ მიმართულებით დამოკიდებულია ქართული სცენის ხელმძღვანელებზე. ვსუსვით მათ—სრულებით გამოეთხოვონ ეიწრო ეტნოგრაფულ ტრადიციულ დეკორაციებს და გადავიდნენ ახალ შემოქმედებებზე. გამრეკელი ჯერ ახალგაზრდა, მის წინ ვადაშლილია დიდი პერსპექტივები და ამოკლები ნახატისა და კომპოზიციის, მაგრამ ცოცხალი მოვიკალი, და ჩვენ მალე მოექსწრობით მისს დიდ მიღწევებს და ვამარჯვებებს.— ამის თავმდობი მისი ახალგაზრდობა, ნიჭი და შრომის მოყვარება.

მხატვარი კირილე ზღანდიაძე.

ხელოვნება.

რომ უკანასკნელ ხანებში მწვერობამ ლოზუნგად მიიწინა ირკალიზში—ეს ყველასათვის ცხადია. რეალიზმის ანტიპოდურ ბანაკში—აღმართული ხელოვნების ახალი დროში—საოცრად იზიდავს ყველა იმეა; რომლებსაც—დღეს მწვერობისადმი სმსახური განუზრახავთ. ცხოვრების შავი სილუეტები და ცხოვრების სასიკოცხო ხაზების—ქვეყნის მწვარი გაიჩნებაში გარდატეხა, სრულიად არ აფიზობს ქართულ ხელოვნას—და ის მიიქ ვანაგრობის თავის საქმიანობას, ფიქრობს რა სინამდვილის, ამ მენიერულ და ფილოსოფიურ ანალიზის ობიექტის „ფანტასტიურ ზღაპრის“ ობიექტად გადატანის, ამ საქმიანობით თანდათან ჩამოყალიბდა ახალი ხელოვნების გეზი და რღვევის ნიადაგზე დადა (თითქოს!) რეალიზმის შვნობა. ამ დღიდან იწყო რეალიზმის მწყობრი თეორეტიულ—სისტემისა და რეალიზმის ესთეტიკის შეცვლა—ირაკლიონალურ ესტეტიკურ თეორიით.

ყოველივე ეს რაც წინააღმდეგობაშია ცხოვრებასთან ვერ დაუკვეშირდება გონებას—როგორც რეალიზტურად განწყობილს,—და ამისათვის, ამბობს ირაკლიონალური თეორია, გონების ავტორიტეტი არ არის მისამწევიო.

რამდენად ღირებულა ასეთი მოსაზრება. ჩვენ ვეიქრობთ, ირაკლიონალურ თეორიის შექმნა შინაგან წინააღმდეგობებში ჩავარდნის ნიშნავს.—ვინაოდან „თეორიის“, როგორც სახელწოდების ქვეშ, ჩვენ

გვესმის ის მთლიანი რამე, რომელშიაც ნაწილები კავშირდებიან ლოდიკური გზით. ლოდიკური არგუმენტაცია: აი რა იძლევა—თორიის ფარ-ხმალი. მაგრამ ეს კი იბრაცინალისტების აზრით ნიშნებს თავისუფლების განსაზღვრას შემოქმედებისათვის. „ხელოვნება, სტეკალორად შემოქმედების სერგოა—ამბობენ, სადაც გონების და მასთან დაცემირებულ უტილიტარიზმს ადვილი არ აქვს,—ვინაიდან ადამიანი შემოქმედია არა იმისათვის, რომ მასზედ გავლენას ახდენს რაიმე მოთხოვნილებანი, არამედ შემოქმედია იმისათვის, რომ მას ამოქმედებს შინაგანი ხმა „მე მსურს“.

მაგამ მოთხოვნილება და სურვილი ერთი და იმავე რიგის პსიხოლოგიური მდგომარეობანია—მხოლოდ. სხვა და სხვა ინტენსივობით, რომელნიც ადვილად გადადიან ერთი-მეორეში.

შინაგანი ხმა „მე მსურს“ არ განიზრევა მოტივისგან: „მე მაქვს მოთხოვნილება“. მეორეში, პირველზედ არც ნაყოფი თავისუფლება და არც მერტიმონობა. რა გინდ არ შეეცადონ ირრელისტები, შემოქმედების დახასიათებისათვის, სიმძიმის ცენტრის გადატანა, შემოქმედების შედეგიდან, თვით შემოქმედების ანუ მქანალობის პროცესზე, რომელიც შემოქმედებას მისცემს თავისუფლებას და უტილიტარიზმის გარეშე დგომის თვისებას—ნაირც უხერხულობას ვერ სცილდებიან. ემყარებანი ფაქტს, რომ სინამდვილეში არსებობს მოქმედება აუტილიტარული ხასიათის, როგორც არის მაგალ. თამაში ხელოვნებაც ამ მოქმედებათა რიგს ეკუთვნის, როგორც უფრო აუტონომი და მეტად სათუთი ფენომენი. ბიოლოგიურად—ფარჯიშობა ცოცხალი ორგანიზმის მის ნიშანდობლივ საქმიანობის ფარგლებში და აქვს ამზრდელობითაი შნი მკერლობა ორგანიზმის მოზადებისათვის, ცხოვრებასთან ბრძოლაში. ხელოვნებაც თუმცაღა—განუხმელოდ რთულია თამაშობაზედ, თავის რაობით, მიდის ადამიანის ფარჯიშობაში—მის (ადამიანის) თვისობრივ ფიზიკურ და ფსიხიურ მოძრაობათა ფარგლებში. აქ შიიარსი საქმიანობის თვით საქმიანობაშია აქ არის ზრუნვა. პრაქტიკულ საქორეგზზედ, ასე, რომ ამ საქმიანობას შეევიძლია ვუწოდოთ აუტილიტარული, გარჩევით იმ საქმიანობისაგან, რომელსაც უშუალო მნიშვნელობა აქვს აბსეობისათვის ბრძოლაშიო. მაგრამ აღნიშნული თამაშობანი ხომ სარგებელს ეძიებს. მაგალითად: ადამიანის ფიზიკური და ზნეობრივი განჯასადება. მხოლოდ თუ თამაშობა შეიძლება ჩაითვალოს აუტილიტარულიად—ეს იმ გაცე-

ბით, რომ ამ საქმიანობას არ მისდევს არავითარი სარგებლობა ვარა ორგანიზმის აქტიურ ძალთა სრულქმნისა და განვითარებისა. ასეთი საქმიანობა თვით ხდება მიზნათ, ასე თუ ვიპოვებთ მაშინ ხელოვნებისა და თამაშს შორის თანასწორობის ნიშანს რუნ და დავსეთ. მაგრამ აქვე უნდა მოვიგონოთ, რამ ხელოვნება ადამიანის საქმეა, მაშინ, როცა თამაში მეტ გავრცელებას ჰპოებს ცოცხალ ბუნებაში. მეცნიერული შრომაც და ქმნალობა ახალ იდეების,—შემოქმედებაო—გვეუნებებიან და პოლოს, მაგრამ ამ უკანასკნელთ ხომ შესაშინველ აუტონომი უტილიტარისტული ელფერი! ზართალია ჩვენ გვეწას, რომ შემოქმედება თავის დასრულებულ მიწვევაში არის კატეგორია განსხვავებული მეზანაიურ დისტკულინისაგან—მაგრამ ეს სრულიად არ გვეორიულებს ლოდიკეთა, ირრელისტების მზავასად, რომ „თავისუფლება შეუთახმებელია ბუნებისათან. კეშმარტი თავისუფლება ბუნებაში არა ბუნებრივია, მხოლოდ არა ბუნებრივია—ბუნებაში თავისუფალია, რომ პრიციპი ბუნებრიობის—კანონი ბუნების, და პრინციპი თავისუფლების სასწაული და პროტესტი წინააღმდეგ ბუნების ძალდატანებისა.

რომ მოვადინოთ სიტყვების ეკონომიზაცია ჩვენ პირდაპირ შეგვიძლია გადავიდეთ და ვსთქვიეთ, რომ დღევანდელ მწერლობის კორექციებსა და რეალისტებს შორის, ხელოვნებისა და ესთეტიკის გაგებაში იმდენი არის წინააღმდეგობა, რამდენსაც წინააღმდეგობა იხატება არსისა და აზროვნების ურთიერთ დამოკიდებულების გაგებაში—იდეალისტებსა და მატერიალისტებს შორის. ამ უკანასკნელთათვის ხელოვნება კი არ არის თვით ცხოვრება, არამედ სწავთ მქნალობით, „სიმბოლიურ“ ასახვად ცხოვრებისა და ლეპულიობენ გიოტურ დებულებას, რომ „ხელოვნება მისთვის არის ხელოვნება, რომ არის არა ნატურა“. თუმცაღა მათთვის ხელოვნება ვამბოდის ნატურისაგან და პირობდებული რჩება არსით, მატერითი. ამიტომ მატერიალისტები არ არიან ელდებულნი სცნონ ხელოვნებაში ნატურალიზმი. მათ მსოფლ-ხედვას სიმაველითოდ ეცუება ხელოვნებაში რეალიზმი ახალი გაგებით.

რეალისტურ—შემოქმედების დანიშნულებათა: გარკვევით ასახვა საგნობრივ ქვეყნის ფენომენების და არა მებანიკური, ფოტოგრაფიული გადაღება. რეალიზმი—ახლად გაგებული სრულიად დაიტყვეს იმს, ურომლისოდაც ხელოვნება შეუძლებელია. სახელდობრ: „სიმბოლოების ცნებას“, მხოლოდ მოძღვრებას ამ სიმბოლოებზედ ჩვენ არასდროს არ გავხილ-

განსაკუთრებულ ლიტერატურულ შკოლად. სიმვოლიზმი, როგორც ლიტერატურული შკოლა უმართებულო თვისისა. სიმვოლიზმი აზროვნების მხოლოდ ფორმაა, რომელიც თან დაჰყუა ადამიანს ბუნებითვე.

სიმვოლო ემოციათა უშალდესი სინტეზის შედეგია. —ის არ იმყოფება გრძობით მატერიალის გარეშე. არარეალისტები თუ საგნებს წარმოიდგენენ: ფანტომებად, აზრდილებად, მაშინ ისინი კარგავენ სიმვოლოვებს, რომელიც გრძობით მატერიალის გარეშე შეუძლებელია... ეს წინააღმდეგობა მოისპობა მაშინ თუ ჩვენ სიმვოლიზმს ჩამოვაშორებთ ლიტერ. სკოლის სახელწოდების, რომლის ქვეშ არსებითად იმალება ნეორომატიზმი. რად დასჭირდა ნეორომატიზმს სიმვოლიზმი ნიღაბად? — იმიტომ, რომ ამით დავკავშირებთა რომანტიზმი, როგორც ლიტერატურული მიმართულება, რომანტიზმთან, როგორც მიმართულებასთან, წმიდა აზროვნებაში. აქ მხედველობაში მავს რომანტიზმი—ფილოსოფიური ანუ და ბოლოს, ფილოსოფიური იდეალიზმი, როგორც რომანტიზმის სათავე... ხელოვნების მიზანი ამბობენ სიმვოლისტები, არის ცხოვრების გარდაქმნა. ეს კი იდეალზმის ძირითადი საფუძველია. აქ აშკარაა ედება მოსახრება, რომ აზრს, სიმვოლოვს ქანის არა ცხოვრება, არამედ ადამიანის შემოქმედება. „ჩვენ ექნით ხატებს, ეს ხატება რეალობაა, მხოლოდ ცხოვრება მისი გამოხატულება, მისი აზრდილი. ამიტომ ადამიანის „მე“ ცენტრია მსოფლიოში და მატარებელი ამ ხატებათა“, ამბობენ ისინი. სწორედ აქ შეთანხმდა რომანტიზმი, როგორც ლიტერ. სკოლა, რომანტიზმთან, როგორც მიმართულებასთან, აზროვნებაში—და ეს შეთანხმება დაავიწყდეს „სიმვოლიზმი“ სახელწოდების მიღებით.

სიმვოლიზმის სწორედ ამ ნაძალადებთ მიწერილ შინაარსს ებრძვიან რეალისტები. მათ სურთ სიმვოლიზმის ნაშდელი ცნების დახსნა, და სიმვოლიზმის როგორც „სიმვოლიზმის შესახებ“ მოძღვრების დაცვა — იმდენად, რამდენად ის არსებითი ნიშანი ვახდა ჰეშმარიტ ხელოვნების, ცნება „სიმვოლო“, როგორც მთავარი ელემენტი, სხვა და სხვა ლიტერ. შკოლის მოქმედებათა, არ შეიძლება იყოს ნიშანი ერთი რომელიმე შკოლის. სიმვოლოვებთან აქვს საქმე რეალისტსაც, მაგრამ ამოკნა რეალისტურ-ხელოვნურ შემოქმედებისა—სავნობრივ ქვეყნის ნამდვილ ასახვაშია. აქ სრულიად არ გვაქვს საქმე შეხანიკურ გადაღესთან, არამედ აქ ხდება, გარეშე

ქვეყნის საგნების ტიპური ნიშნების დაგროვება—გაერთიანება, სახეების წარმოდგენა—სიმვოლიზრად —ხელოვნების ვაგების ფართო მნიშვნელობით. თუ რეალისტები მიმართავენ საგნების სიმბოლიზრად წარმოდგენას, სიმბოლისტები—სიმვოლოვების ძიებაშია. განსხვავება მათ შორის იდენად არის, რამდენად მათი შემოქმედების ობიექტები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან ე. ი. რეალობა და ფანტომები, რომლებიც სიმბოლისტებს საგნების მაგირ სწამთ. ამ უკანასკნელთ ხელოვნება მიანხიით—არა კონკრეტული, არამედ ხელოვნება მუდმივ იდეათა—მღვარი დროისა და სივრცის გარეშე. ამისათვის, მათი სიმბოლო მუდმივობისა და არა—რეალური. მაღარამდე—სიმვოლიზმის სულის ჩამდგმელმა, რეალიზმელენა მუდმივ იდეის გამოხატულებათ მიჩანია. მუდმივობის იდეა აინტერესებს ყველგვარ მეტაფიზიკის, მისტიკის, თეოლოგიას. ეს კი ფილოსოფიურად ვაგებულად ადვილად ეთანხმება იდეალიზმის პოზიციას შეგვიძლია ვიფიქროთ, რის ხელიენებაში სიმვოლიზმისა და რეალიზმის ბრძოლა იგეგვა რაც ბრძოლა იდეალიზმისა და მატერიალიზმისა ფილოსოფიაში.

ჩვენ არ ვწინასწარმეტყველებთ ამ ბრძოლის შედეგს. მხოლოდ ვფიქრობთ: საქართველოს გზა ისე გამოიკვეთა, რომ კომპრომისებზედ გადასვლით, ლიტერატურული სკოლები: რეალიზმი და სიმვოლიზმი ერთ სინტეზში შევა,—და როგორც ერთმა ქართველობა პოეტმა გამოსთქვა, მივიღებთ თეორიულ რეალიზმს—აქტივობის გზით.

მძლავრია გაჩანტიები აღნიშნულ შესაძლებლობის, და ეს გატაცება სიმვოლიზმის ბუნების იმ გარკვევამდე მივა, რომლის წინაშე ხელოვნების ცეხელი დაიწვება ყველა ლირსული ქართველი ხელოვანი.

პ. ვადაქოიია.

პირველი სისხლი

(მბღღური ღღვინა)

ბანრისებულ იგვავას ბრძანებით სამოთხის კარები ჩაპკეტეს...

იღამი და ევა ვეება ხის ღეროს მიპროდენ და მშვენიერ სამოთხეს თვალს არ აშორებდნენ. არ სჯეროდათ ეს უცნაური სიზმარი და იმედოვნებდნენ, რომ სამოთხის კარები ისევ მალე გაიღებოდა და ბალი მათ დაუბრუნდებოდა...

მაგრამ სამოთხე ნელ-ნელა მიიწვედა ლურჯ უსახლერო სიერცეში და თანდათან შორდებოდათ მათ.

და გავაცებით შეხედეს ერთმანეთს...

სასოწარკვეთილება, შიში, უძულურება იხატებოდა ორივეს სახეზე. პირველად იგრძნეს უბედურ ამბის გაუსწორებელი შედეგი და ატოკდნენ, — ვერცხვით გაიწვდინეს შიშველი ხელები სამოთხისაკენ. სამოთხე კი კვლავ მისტურადა და ნელა ინთქებოდა ლურჯ, უსახლერო სიერცეში...

— ევა სად არის სამოთხე? სისოწარკვეთით შესძახა იღამმა.

— ვერ ვხედავ, იღამ, ევა, სადღაც გაქრა. უპასუხა ევამ და იქვე ჩაიკეცა.

— მორჩა, სამოთხე დაეკარგეთ!

ოჰ, სამოთხე დაეკარგეთ! გამოხეზაურენ ერთმანეთს და მდებოზე მისევენენ...

მარგალიტებით მორთულ საოცნებო ტალღებს შიშვით მიათამაშებდა ეფრატი ლამაზ ნაპირებს შუა და ისე დინჯად მიიზღაზნებოდა, თითქოს ამ ამბის საიდუმლოება იმის ნათელ წიაღში ყოფილიყო ჩაფლულ-ჩამაღლული და ეილაცას უტუხი ფიციტ შეკეროდეს, რომ არავის გაუმხელს მას, რომ ეფრატის შეიტყობს ამ მშვენიერ ზღაპრის დასაწყის-დასაბამს...

II

ნელა, მიკობ მოკიბით, როგორც ევლად დატოვებული აზიზად ნახარდი ცხაწვილი — მიიკვლევდა პირველი დადამიანი ცხოველების გზას, მწელი იყო პირველი ნაბიჯი, მაგრამ სამოთხის დაკარგვასთან ერთად მას გაუჩნდა მაკოცხლებელი იმედი: დაკარგული სამოთხის დაბრუნების. ამ იმედს დაყარდნო ის და პირველი კერაც აწვითო. მალე დაირწო პირველი აკვირი პირველი ყრმისა. მას მოჰყვა მეორე, მესამე, მეოთხე... და ადამ-ევასთან ერთად მოძრაობა-მოქმედება დაიწვეს კენჭმა, მაგრამ, აბელმა...

ბა-მოქმედება დაიწვეს კენჭმა, მაგრამ, აბელმა... ეფრატის ნაყიერ ველზე კენჭმა დაკარგული სამოთხის მსგავსი ხეხილის ძალი გააშენა და თავის შრომის ნაყოფით ატკობდა მშობლებს და მოძიებენ.

აბელმა კომბალი იღო და ცხვირის ფარას გაუღდა იაღღებე. მაგნა კი ხან ერთთან იყო, ხან მეორესთან და ზურუნველი ჰქვიკით ახალისებდა მათ.

III

მშვენიერი იყო მაგნა... მაგრამ უფრო მშვენიერი და მიზიდველი შეიქმნა ის, როდესაც ვარდ-ყავილთ შორის ზრდებოდა, ცვარნამით ნაპურმა მისმა შავგერებანმა სხეულმა გარკვეული, დასრულებული ფორმა მიიღო. როგორც სახის გამომეტყველება, ისე თვითუღ ნაკვით ასაკში მოსულ სხეულსა მეტყველებდებოდნენ, რომ მაგნას ახალი სურვილები გაუჩნდა, ახალ განცდას ეძებს ის ყვავილთა და მკენარეთა შორის...

სივანაფულობით ამღერებულ ქალის გულს ვერ კამაყოფილება ყვავილ-მკენარეთა ხილვა. მათ შორის ის უნებლიეთ ხედავდა ოცნებით ხან კენეს, ხან აბელს. შორიდან უღიმიდა ის ხან ერთს, ხან მეორეს და მითთან ყოფნის სურვილმა დაიბონავე ქალის შიველი არსება.

იღუმალ ღიმილით მიეშურებოდა მაგნა კენთან და მისთან ნებილოვან ბაღში აღაშებდა დღებს. კენში მალე იგრძნო მაგნას ნათელ თვლებშიან გამოპკრთალი ღლის მთრბებელი ძალი და მაგნაც მისი სიზმარ-სიყვანის მუღმივი სტუმარი გახდა.

როდესაც მაგნა მისთან იყო, — დღე მკინარი ღამე იღებოდა, მთვარის და ვარსკვლავების შუქით მოიჭრილი შემოხატოდა კენს თვლების ბედნიერ ცილის. მაგრამ, როდესაც მაგნა აბელს შექცავებდა — მაშინ განრისხებული ის კუმამავდა მუქს და ვეზუვის მსგავსად კეცხლის ნაპერწკლებს აკვესებდა თვლებიდან... მაგნა კი ბოლო დროს აბელის ხშირი სტუმარი გახდა.

აბელი, რომელიც უღიღინებდა მას უცხაურ სიძლერას, ვაშლილ უსახლერო ველის დაუსრულებულ სიძლერას — მაგნას გულის მესაიდუმლე შეიქმნა.

აბელმა დაიხრდილა კენი და მაგნას სულს თრთოლვა თან გაიტყავა...

— ჩემო აბელ! სამოთხე როდი დაგიკარგავს ზენს, სამოთხე, თურმე, აქ არის, აქა... ტკბილ ოღერსით და ბუნების სიდიადით დამტკბარი.

— ოჰ, ეს სამოთხე უფრო ტკბილია; მშვენიერ ნეტარებას ეს არას, აპობდა აბელი და ტკბილ-ხიანად განაგრძობდა ლალ, წარბაც სიძლერას...

საქართველო
საბჭოთა კავშირი

IV

კენს დაენატრა მაგნა... ვერ მოითმინა და აბე-
ლისაქენ გასწია. აბელის სიმოცრამ. მიგნას ალერ-
ანმა კისკისმა ზურით მოაუკუმშა მის გული და მუ-
ნიერი მწყემსის კომბალს ხელი მოაგლო. პრისხა-
ყდ აღმართა კომბალი, შერთამაშა აბელის თავის
ზემოდ და შესაზარ ზურლით მიძიმედ დაეშვა...
ეფრატის კამკამა ტალღები ვაეარდისფერა პირ-
ელ აღმაშინის პირველმა სისხლმა და მდინარის
ჩაღში სამარადისოდ ჩასთვლინა თვით ლეგენდამც.
ილია რუხაძე.

ბაბილონის გოდლოი

ესქიზი

I

ბაბილონი თეთროშვილს თავიდანვე არ მოსწონდა ბა-
ბილონის პოლიტიკა. თუმცა რამდენიმე თვის უკან ძალიან
სრული ამხანაგები იყვნენ, მაგრამ ეხლა საკმაოდ დამორ-
ჩენი ერთმანეთს. მართალია კავშირი ეხლაც არსებობს
და შორის, საღამოს ეხლაც არ უკავებენ ერთმანეთს და
მზად რაიმე შემთხვევის გამო გულიანათაც კი ხარხა-
რდებიან, მაგრამ ამდევ დროს ორივე გრძნობს, რომ მათ
შორის თანდათან გაღვივდა და გაიზარდა ისეთი რამ,
რაც ხელს უშლის მათ უწინდემტობის გულანდილობით
თვინენ ერთმანეთთან და სრულის ნდობით მოეკუყრან
ერთი შეროცა.

ბაბილონის ახრით ზალიკო ხორცმესხული ოპორტიუნისტი
ყოფილია. ყველაფერს შეიგნებოდა, არც ერთი ახრი მასში
რჩადა არ იყო გამაჯდარი, სიტყვით ერთი იყო, საქმით
ორი: ყოველგვარი იდივის პროფანაცია მისი საქმე
ყო, მხოლოდის ვერასოდეს ვერ დაიკავდა თავის ახრს,
უღამ ყოყმანობდა, ერთის სიტყვით ნამდვილი უხასიათო
ბრუნებებს წარმოადგენდა; მუდამ წინს ქედს იხრდა
თვის სურვილის წინაშე და სხვისი აბეულ-დაბეული იყო.
ბაბილონის პოპულარობასაც სწორეთ ამით ხსნიდა

ლიკო

— ამბობენ, ხალხს უყვარს ზალიკო, — დაცინით იტყო-
და ლიკო, — რასაკვირველია ეყვარება, ბრბოს ყოველ-
ვის უყვარს ის, ვინაც ფეხქვეშ ეგება მას, მოტყენი-
ლებს მის წინაშე, ყველაფერს უყვარს, ყოველ მისს
რჯილს ასრულებს და ელოლიება მას. ზალიკა!.. ხა...
... ხა!.. ის ხომ ბუნებრივი ლეჟიაა და ხალხსაც იმი-
თმ მოსწონს იგი, ყველაფერს უყვარს, ხელთ ატა-
რებს!.. მაგრამ დადგება დრო და...
ბაბილონი სიტყვებით მიუდაპირ ზალიკასაც მიმარ-
ყვდა, როგორც კი ერთი პიროვნება დაუპირდაპირებდა
უბაზე იქნებოდა ის თუ სხვაგან, მაშინვე მოხსნიდნენ
ომანეთის საქმე გულდებს თავს და... ვამარათებოდა
ესრულებელი გამათი, ერთმანეთის გამტყუნება და რა
გნებებთ კიდევ.

ზალიკოს ლირსულად შესამკობად ზალიკასაც მზად
ჭკონდა მაგარ-მაგარი სიტყვების ძლიერი არტილერია
ისაც შეუბარებულ ომს აწარმოებდა გუშინდელი გუ-
ლითადი მეგობრისა და ამხანაგის წინააღმდეგ.
უნიადაყო მეოცნებე, უსამყარი, ენა ბარბაქოა, ცხოვ-
რების უტოდინარი, ენაჭარტალა თეორიტიკოსი, ტენი-
გაყინული, ახრზე გაქცევაზელი, წიგნების კითხვით გამო-
ჩერტებულნი, კამინეტის თავიკი.. და ვინ დასთვლის
კიდევ რა სიტყვებით არ ამკობად ზალიკა ზალიკოს,
რომელიც ყოველივე ამას დამკინავის ლიმილით ისმენდა
და თან შესაფერ რეპლიკებს აწვიდიდა როდში შესულს.

— წერილმან საქმეების გმირი ხარ, შენი სული დადებურ-
დებულა, მეუღლის სახობად ხარ დამადებულნი, ფრენა რა
შენი საქმე! გესლინათ ეტყუოდა ამ დროს იგი.
— შენ კი დონკიხოტი ხარ, ოცენება და სინამდვილე ვერ
გაიგორჩევია ერთი შერობისაგან, ცხოვრების გარდაქმნა
ერთი ფურცელი ჭიდალის დაწერა გვინათ სინამდვილე
შენთვის არ არსებობს! პთელი შენი სიკოცხლე ცალ-
ფეხზე დგებარ ინდოლე ფაიკრით და გონება დაღმ-
გული ვერ ამწვე როგორც გავრთვა ცხოვრების ტალღა.
ცხოვრება მრავალ ფეროვანია და ჩვენი მოქმედებაც
ასეთი უნდა იყოს: მიმარბი, ცვალებადი, ელასტიური...
შენ კი პთელი შენი სიკოცხლე ერთ და იმდევ ფორმი-
ლებს ამბობ თეთროშვიტით...

ასეთ პასუხს აძლევდა ზალიკო, რომელიც ამ სიტყვების
ლაპარაკის დროს მიუღწის თავის სხეულთ თითოდა და
მოძრაობდა. პირის საბუთებს თან ემატებოდა ხელის შლა
და ფეხის ბაკური: მოუხსენებია, რომ მოგიერთო შე-
თხვევაში ესეც ძალდში არგუმენტა.
მართალია ზალიკო აგრე ახასიათებდა ზალიკოს, მაგრამ
ხალხის ახრით ეს უკანასკნელი სრულებით არ იყო
ისეთი ვინმე, როგორც ეს ზალიკოს ეგონა. ზალიკა პირ-
დაპირ სახალხო გმირი იყო: ყველა ალტაცებით უსმენდა
მას, ყველას სჯეროდა მისი ნათქვამი, ყველას თვალში
უპატიოსნესი და ხალხისათვის თავდადებული პიროვნე-
ბი იყო იგი.

— ზალიკო ლაპარაკობს, ზალიკო, — გაისმოდა ხალხში
და ყველა ყურადღებას ტრბუნდებდა მიაქცევდა, ზალი-
კაც თამამად ავიღოდა ტრბუნაზე და... მოხსნიდა თავს
მჭევრმეტყველის გულას: ლაპარაკობდა ლამაზად, ვარკ-
ვევით, ალტაცებით, ყველასთვის გასაგებად, ყველასთვის
სასიამოვნოდ.
დასრულებული ტაში, ავაციები, ხელით ტარება აზა-
ფერი არ დაკლებია ზალიკოს. ბოლო ნაწილში ლამაზ
ჭალმეოლებსაც კი ნახავდა მასთან: თუ კი ასეთ შემ-
თხვევაში რაიმე დაეფერება მშვენიერი სქესის ენას, მა-
თის თამსყვით ისინი ალტაცებულნი იყვნენ ზალიკოს
შხოლიდ ორატორულის ნიჭით და რვეოლიუციონზრის
ტემპერამენტით; მაგრამ მათი ყუენა იფალებს დაბე-
ლოვნებული დიპლომატი — უფლო ენა, რომ მსგავსად
ყველა დიპლომატებისა ერთს რო არ ამბობდეს ზალიკოს
ფიჭობდენ, აი მშინ კი გვეუკოდინებოდა, რომ ამ ვე-
ყენა თვალდებ... ისინი განეკავებულ სჯობა... და გულწი-

თელა ტურბასაც ყოველ წუთს იმედი ჰქონდათ, რომ ხალიკო თავის ტემპერამენტს სხვა რამეზედაც მოიხზარდა.

მაგალითად, ჩაკოცანზე და სხვა ასეთებზე. ხალიკომ ვარგათ იცოდა ქალების მიერ მატანილი იერიშების მიზანი, მაგრამ არაფერს უყრდებობდა არ აქცევდა და დაულაღვად მუშაობდა. არაფის აქცევდა ყურადღების თქო, ვთქვით; ეს სიტყვები ცოტა განმარტებას საჭიროებენ: ყურადღებას როგორ არა აქცევდა, ან კი როგორ შეიძლება, რომ ლამაზ ქალს რევოლუციონერმა ყურადღება არ მიაქციოს, რევოლუციონერი ხომ სილამაზისთვის მებრძოლი რაინდი, — დიხ, ხალიკოც აქცევდა ქალიშვილებს ყურადღებას, მაგრამ ისე კი, რომ არც ერთ შემთხვევაში საზღვარი არ დაურღვევია, წრის არ გადასულია; ზომიერება და გონიერება, — აი როგორ იქცეოდა იგი. მასთან ყველას ერთნაირად ეტყობოდა, ყველას პრაპორციონალურად უნაწილებდა თავის ყურადღებას.

ხალიკოს რომ ხალიკოს ბოლო დროის პირადი ცხოვრება ვარგათ ცოდნოდა, მას რომ ვაგვთ თუ როგორი დამოკიდებულება ჰქონდა ხალიკოს ქალიშვილებთან, იცოდა — ხელ და ვიცოცხლე იმას დაგვიხასიათებდა: — მე საჭურისია, საჭურისი როგორც რევოლუციონერი, ისე ქალუბრებიც; შვიჯ, ნაეთაშიშ ვიხუჯ! მისი ტემპერამენტი არც ქალებისთვის არის საშიში და არც ბურჟუაზიისთვის, — შეწყვირება იგი და თანაც გულიანად გაიღიზიანებება.

II.

ხალიკო რომ მართლაც უხიდავო მეოცნებე იყო, ამასი ხალიკოს გარდა მთელი ხალხი დაგემოწმებოდათ, აგერ ამდენი ხანი, რაც ხალიკო კრებებზე ლაპარაკობს, ლაპარაკობს ვაგვაცხებით, სიყვარულით, მაგრამ... მისი აზრი არც ერთად არ გასულა და სახელმძღვანელოდ არ მიუღიათ, თუმცა ტაშს ერთგულად უკრავდნ. ჯერ არ ყოფილა ერთი შემთხვევა, რომ ხალიკოს გზას დადგომოდა კრება და ხალიკოს მიერ წაყენებული რევოლუციონერული გეგმებისთვის. რა წინადადებაც არ უნდა წაიფიქრებდა ხალიკოს, იგი უსათუოდ მიღებული იქნებოდა, ხოლო ხალიკოსს კი უარყოფდნ.

ხშირი ყოფილა ისეთი შემთხვევები, რომ ხალიკოს პირდაპირ თმა და წვერი უგლეჯია, როცა ხალიკოს შეუფერებელი და მისის რწმენით სულელური აზრით კი გასულა, მაგრამ ხალხს სასაცილოთაც კი არ ყოფიდა მისი წყლებზე ფიქრის დღე. და იმ დროს, როდესაც ხალიკო პირზე დობილი ამტკიცებდა ხალიკოს რევოლუციონერის პრინციპალურ მხრის უძღურებას, ვიღაცა ირონიულად მიძახებდა:

— ვიცით, ვიცით რაზე გტკივა მუცელიო.

ამის გამკვანე ხალიკო უსაზღვრო შიზლით იძვებოდა და წამსვე ტოვებდა ბუნდუნით ტრიბუნას. „ეს სახიზრობა, ეს აშკარა მატყუარობაა თქვენის მხრიეთ“, მიძახებდა ბრაზით ხალიკოს და ხალხს ვერცხვდა. ხალიკო კი გამარჯვებულს ღიმილით გადახედვდა და ეტყუა: — ჩვენი აზრების დამაყენებელი ხალხია, ხალხი მშენიერიად არაფერს აქვს და თეორიას, მესხს კარგად მიცნობენ და შენიც და რა ჩემი ბრალია, რომ ხალხს — ქვეყნიურ სიბრძნის მატარებელ არსებას, არ მოსწონს შენი აზრები და მე მომეცებიან.

ამ უჯანსიხელ არგუმენტაციებზე ხალიკო დირობდებოდა ყოველ, არ იცოდა რითი ემართებოდა თავი, აი როგორ ალაპარაკდა ერთხელ იგი, როცა ხალიკომ შეუთხ მთავარი ნიღ — სამუთხე მიუთხია.

— იცი, რას გეტყვი შენ წინაშე ფეხა ღიბრებო, შენა? — ეგ შენი ხალხი, რევილიც აგურ გაღმურთოც და რომელსაც ყოველი შენი სულელური აზრი შეურყვევლ კემარტებდალ მიანიჩია, იე ეს ხალხი — გახლავსტყვინი ბრბო, განუსჯელი, მოუფერებელი, საქონლის ჯოჯი, გამოყუყუებულ ცხვარია ფარა, რომელიც უტყვინოდ მისდევს შენისთანა უპრინციპო ერყვამს.

— ოპო, — ამიზიხა ხალიკო, — ერთი გვიბრძანეთ, მოწყალეო ბელშეფიფე, ვისთანა მაქვს საქმე? დემოკრატის ინტერესების დამცველ რევოლუციონერთან, თუ შავებზე რეაქციონერთან? აგურ ხომ შავებზემელები მსჯელობენს. გაიმეორე, გამეორე მეგ სიტყვები, კარგად ვაგაგრე ამ ხალხს... აბა ყმაწვილო ბრძანე, ბრძანე!

ხალიკო უფრხულ მდგომარეობაში ჩავიარა, დანიხა, რომ მახეში ვაგება და უკვე ნათქვამის განშეორებას — საქმის მიუფიქრება ამუშობია. ის მშენიერიად გრძობდა, რომ სიტყვა ის, რასაც მიიღობს თავის არსებით იზიარებდა, აღიარა ის, რაშიც საქუთარის თვალით და გამოიძლეობით დარწმუნდა, მაგრამ ისიც უმიკველი იყო, რომ ყოველივე ამის თქმით ერთფერო უტაქტობა ჩაიღიდა, მოწინააღმდეგეს ადგილად შეედლო მისი სიტყვების პრაქტიკული გამოყენება და მათი...

მაგრამ ხალიკომ კარგად იცოდა ხალიკოს ხასიათი, დარწმუნებული იყო მის სისამტყაქში, მიხვდა, რომ ის სიტყვებით ხალიკოს გაწინააღმდეგობის დროს წამოყდა და... ის ესთქვით, ამატია, არ გაიმეორა საბაზობო, არ გამოიგნა თავისედა სასარგებლოდ.

ეს იყო და ეს. ამის შემდეგ ხალიკოს ეს არგუმენტი არ უხიზარია ხალიკოს საწინააღმდეგეთ. მართალია ხალხს არ მოსწონდა ხალიკოს აზრები, მაგრამ ხალიკო მინც გულს არ იტყვდა და თითქმის ყოველ კრებაზე გამოიღიდა სალაპარაკოთ. ის იყო აზოვანი, ოცდადამი წლის კაცი, კეთილანდობის და სიამაყეობის გამომეტყველებელი. ლაპარაკობდა დროს მოვაგონებდათ ლევისმოსავ მოქადაგებს, რომლის ლაპარაკი ნამდვილი ლოცვა იყო, ლოცვა გულწრფელი, სასიოებით აღსავსე, გულზე დატეხილი ხელებით. ეს მოწყობილი თვალებით.

— ხალხი, მშენიერი და მომიბღვი ის საეფეთ, — ლოცულობდა ხალიკო, — იქ არ არის სვედა და ტანჯვა ცრემლი და ოხვარა. იქ ყველა ცხოვრობს ერთის ცხოვრებით, ერთის ბედნიერებით, არ არსებობს შენ ზემოა, ყველას გული ერთად სცემს, ყველას ერთი გრძობაა ამოქმედებს. მარტობა, განცალკევება არ არსებობს იმ სა-

მეფეში. მშვენიერება ბატონობს ირავლივ, მომხიბლავის სურათებით არის მორთული იქაქრობა! ხალხო, იყავი შენც მშვენიერი და ძლიერი, გამბედავი და მოსურნე. ნუ დაიღებ ზორიკის ერთგულ ათამაშებულ რევოლუციონერ გარძნობას! ვნა მიეცი მას, გაწაღის დროა, ამართოს იალქნები! ის გაგანახლებს, ის გაგწმენდს და გაგაუკვდავებს შენ...

მობღენილი და ღამაში იყო შალიკოს ლოცვა, მაგრამ მისი მუსიკა მხოლოდ მას ატკბობდა, მხოლოდ მას ხიბლავდა. მხოლოდ ის, შალიკო სტრიადა მის მიერვე შექმნილ ხმათა ზღვაში, ხალხი კი, მათურბელი ხალხი, ვერ გატყუდებდა მას და ვერ შეეცინებია მისთვის სასურველ ზეახტე.

— შენ, ჰეი, რას ჩერებობ, ამხანაგო, არ გეცლია მავგებისთვის, — მიაყივრება ვილაქა, იმას აყვებოდა კიდევ ვილაქა, კიდევ ვილაქა და...

— ხალხს არ სურს თქვენი მოსმენა, ეტყუადა შალიკოს თავმჯდომარე. რომელიც ამის შემდეგ დინჯად გამოაცხადებდა:

შემდეგი სიტყვა ეუთუნის ამ. შალიკოს. — ვაშა, შალიკოს, ვაშა, ვაშა! იგრიალბდა მთელი ხალხი და შალიკო საქმის კილით დაიწყებდა ლაპარაკს. — კარგია, კარგია! უსათოოდ უნდა მოვახდინოთ პუტის რეკვიზიტია. — წამოიგრიალბდა დრო დრო ხალხი. — ჩითებიც დაეანაწილოთ, კარტოვილიც! სხვაფერეც ცხოვრება არ შეგვიძლია... უსათოოდ!

შალიკო განზე იდგა ამ დროს და ებიღების კრაქუნით ამბობდა:

— როგორ დაახურდავებს ეგ დიდი მუშათა აფეთქება! როგორ დააქუცმავებს ყოველზე ამ რევოლუციონერმა მეწერილიანებმა!.. მაგრამ... დადგება დრო... და...

III.

დღე დღეს მისდევდა, თვე თვეს. მაგრამ ხშირად არა იმ გეხით და იმ სახით, როგორც ამას ხალხს უხსნიდა და უუბნებოდა შალიკო. ბევრი მისი დაპირება არ ასრულდა, მდგომარეობა გაუმჯობესების მაგიერ უფრო გაუარესდა. ყველა გრძობდა, რომ თავიანდობარში მიდიოდნენ. ახლა როდის ხედდებოან უწინდებურად შალიკოს, ხალხს მოსწყინდა ტაშის ცემა, შეეჩივნნ შალიკოს სახეს და ლაპარაკს, ირატორულ ნიჭს და საქმიანობას.

— სულ ერთ და იმავეს ლაპარაკობ, ამხანაგო, მოგვეწყინდა ამდენი მოთმენა, არ შეგვიძლია ცუდა გაისინის კანტონტრალ კრებებზე.

— შრომა და დისციპლინა, წესრიგი და მოვალეობის შეგრება, აი რა გვისხნის დაღუფისაგან; აი რითი დავაწყვეთ თავს მოსალოდნელ უარდებებს! გაიძამოდა კრებებზე შალიკო მოუთმენელთა საპასუხობი.

— მოგვეწყინდა ანდელი ლოდინი ელაპარაკობთ და არაფერს ვეაყივრებთ! რა არის მოვალეობა! განა არ გვეყო რაიც სებას ეემონეთ! ჩვენ ყოველთვის მოვალეობაზე ველაპარაკებიაინ.

ასეთი წამოყვირილი ერთობ განხირდა კრებებზე, თუმც შალიკო უნდნო გამარჯვებული ჩრებოდა.

ბოლო დროს იყო შეშთხვევები, როცა რამდენიმე პირმა აშკარად მოსცა შავი ხმა შალიკოს რეზოლუციას. შალიკოს ეს ცოტა არ იყოს ეუცხოვდა.

— ეგ დასასრულის დასაწყისითა, — უთხრა იქვე მყოფმა შალიკომ და იმ პირებისკენ მიიწია, რომელთაც შავი ხმა მოსცეს შალიკოს რეზოლოციას.

მის წინაშე იდგა რუს ფარაჯში ვახვეული ჯარისკაცი, რომელიც გამწარებულს თვალბნით და თითქმის კბილუბის კრაქუნით ათვალთვებდა მთელ კრებას. მისს საეზე გამოიხატებოდა საკეთიარის ძალისადმი რწმენა და რევოლუციონერული ცუცხლი, როგორც ეს ამითიოთხა შალიკომ.

— გამარჯობა, ამხანაგო, — უთხრა შალიკომ და ხელი გაუწოდა. ჯარისკაცმა რალაც ევეისთვალით შეხედა შალიკოს და სამაგიერო უთხრა. შალიკოს ეცნა ეგ პირი სინაბულით მიიწვედა ამისკენ და დაესიტყვებოდა, რადგან ყველამ იცოდა, რომ შალიკო მუდამ შალიკოს საწინააღმდეგოს ლაპარაკობდა. დიამ, ასე ფიქრობდა შალიკო, მაგრამ შეცდა: ჯარისკაცი მაშინვე მიიძღა ხალხში.

— ეტყობა ნამდელი რწმენისკაცია და შეუღრეკელი მეტროლი, რომელიც დაწმუნებულადა საკეთიარის ძალის შეტყუველობაში, — გაიფიქრა შალიკომ და ერთობ მოაწინა ჯარისკაცის „ამპარტანელი მხენია“. როგორც ის ახასიათებდა.

შალიკო მეორევერით შეხედა ამ ჯარისკაცს კრებაზე მან ილაპარაკა შალიკოს ლოცვის შემდეგ და ბევრის ყურადღებაც მიქცია. ჯარისკაცმა სიტყვებს დასაწყისში განაცხადა, რომ იგი მთელს თავის არსებით ებრძოლება შალიკოს ნალაპარაკებს. ამან პირველად ყველა საკვირვარა, შალიკომაც ყურები სიტყვებზე დააბრუნა.

ჯარისკაცი ლაპარაკობდა ხალხურის ენით, მოკლეთ, მდამოთ, მის თვალში რევოლუციონერული ცუცხლი ენით. აშკარად ეტყობოდა, რომ ცხოვრებას გაემწრებინა და ეწროთ. მისი კრიტიკა სასტიკი და უღმობელი იყო ის თავგამოდებით დაეძებრა შალიკოს და არ შეიძლება ითქვას, რომ მიზანს ოდნავათ მიიცი ვერ დაუბეჭდვადო პირველი ეპიტეტები, რომედაც მან მიუძღოდა შალიკოს.

ეს იყო: მატყუარა და არამზადა. ეს სიტყვები ლახვარივით მოხდა შალიკოს გულს და თითონ ჯარისკაციც იმ წუთსდა დაეცა მისს თვალში. ეს ვილაქაა ქურის დემავგოთი. — სიტყვა ნაწყენმა და პირი იბრუნა.

ჯარისკაცი კი ვინ იცის როგორის სიტყვებით არ ამკობდა შალიკოს და მის მომხრეებს: ქურდები, მუსყიდულენი, ხალხის მტრები, საკუთარი ჯიბის გამსკერებელნი და ვინ იცის რა! ვიორდებიან და არ გასრულებენ, თავისუფლები ხართო გეუბნებიან და ამავე დროს ნებას არ ვაძლევენ რაიც ვინდა ის ქნა, მდიდრები არ იყოსო გაიძახინდა მათი ქონება ისევე მათ ხელშია, ვეშო და ამასღერებს ნუ წაართმევთო, ვეარგებენ ქეუახზე. ვეცემა და ნება არა გეაქვს მუქთახორებს ვაეხედოთ ჩვენის ოფლით შეკერილი სათბურები.

ასე მიმარაიდა ბრბოს ჯარისკაცი, რომელიც პირდაპირ

K.K.

კ. ზღანდევანი.

გზიანი.

უცხლს აფრქვევდა ტრიბუნიდან და სიტყვის დასასრულ
საშინელი ტაშისცემა გამოიწვია.

— არა, ეგ უსინდისობაა, დემოვოგობაა, ბუზღუნებდა
შალიყო და თან იმასაც აღიარებდა, რომ ჯარისკაცმა
ბევრი სინამდვილე აღნიშნა და მისი სიტყვა საერთოდ
მგონი მისაღები იქნესო.

— მაგრამ... მაგრამ... ბევრი სიბინძურე და ცილისწამება
იყო, — ფიქრობდა შალიყო.

დადგა კენჭის ყრის დრო. ზალიკამ თავისი რეზოლუცია
წააყენა.

— საწინააღმდეგო რეზოლუცია, საწინააღმდეგო. გოისმა
ხალხში! ყველას ეგონა, რომ რეზოლუციასაა ჯარისკაცი
წამოაყენებდა, მაგრამ მან შალიკოს მიმართა. შალიკოს
არასგზით არ უნდოდა რეზოლუციის წაღწენა.

— მე რომ ეს ვქნაო, ამბობდა, — მაშინ გამოვა, რომ
მე ვიზიარებ იმ ქუჩურ დემოვოგიას, რომელსაც ის ჯა-
რის კაცი ეწეოდა. არა, მე ამას არ ვიკავებ! თუ მე მარ-
თალი ვარ და ჩემი აზრები უკუშარბიტებს შეიცავს. მა-
შინ მე არ შეირდება ყალბის გზით სიარული, უსინდისო
დემოვოგია, უკუშარბიტება თავის გზას თითონ გაკაფავსო.

მაგრამ შალიკოს არას გზით არ მოეშვენა და ზოლოს
რეზოლუციის შედგენაში დაეხმარა, როგორც თითონ
განმარტა. მოსდა გასაკვირველი ამბავი: შალიკოს რეზო-
ლუციამ შეკრიბა მხოლოდ ორი მესამედი შმა, დანარ-
ჩენი ერთი მესამედი შალიკოს „დახმარებით“ შედგენილმა
რეზოლუციამ მიიღო.

შალიკოს ეს, რასაკვირველია, ენა, მაგრამ... ჯარისკაცი
მის თვალში მაინც მდამალი ხარისხის პრიონებდა იყო,

რომელმაც არასაკადრისად გაითამაშა ბრძოლა გულის ტა-
ლაზიან სიმებზე.

— ყველაფერი ყველაფერია, მაგრამ ზალიყო მაინც არ
არის ანგარების კაცი, — ფიქრობდა იგი შინ დაბრუნებ-
სას. — ფულის გულისთვის, პირადის ბედნიერებისთვის ის
ხალხს არ უღალატებს. მისი მოსყიდვა შეუძლებელია...
მე მას ბავშობიდან ვიცნობ. გულწრფელია, ანკარა გრძ-
ნობის პატრონია. მე იმას არასოდეს არ მოვიხსენიებ ისე
ქუჩურად, როგორც ეს იმ ჯარის-კაცმა მოიმოქმედა! არა
ეგ უსინდისობა! უკუშარბიტებს ეს არ სჭირია... მართა-
ლია მე არ ვეთანხმები ზალიკოს ბევრში, მაგრამ იმას მა-
ინც არ ვფიქრობ. რომ იგი შეგნებულ ხალხის მტერი
და მატყუარაა. მის მიერ არჩეული გზა — ეს ურგვარი
რწმენისა და პრინციპის საჭეა... კი, მე იმას შავის სა-
ღებავებით ეხანიათებ, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, თი-
თოს იგი შეგნებულ ბოროტი და გაიძეურა ვინმე
იყოს! არა, ეს ავრე არ არის და მე არც აფეხები ასეთ
ვაგბატუნებს, რომლებიც ამ გზით დაუწყებენ მას ბრძო-
ლას! ეგ როგორ შეიძლება, შორს ჩემგან უსინდისობა
ის ჯარის კაცი რაღაც ანტიპატური და საშიში ტიპი
უნდა იყოს, თანაც საეკუო ვინმე. ვინ იცის, ეგების პრო-
კოკატორია, ან დებურტორია. დებურტორია საერთოდ არ
არის სანდო ტიპი, ასეთებს უნდა ერადოს კაცი...
შალიყო დიდხანს იყო ჩაფიქრებული, მას სწყინდა, რო-
გორ ევრე მოუბრუნებდა ახასიეთებდა ზალიკოს; „შეიძ-
ლება ბევრმა სხვანაირად გაიგო ჩემი სიტყვები და ეგე-
ბის ამ ჯარის კაცსაც მე ჩავგონე ასეთი რამეო“, — წყე-
ნით ფიქრობდა იგი და გულში იხანებდა.
მისი არსება დიდხანს ვერ შეურთებდა ჯარის-კაცის სა-

კ. ზღანვიჩი.

ვახა.

ქვიღას, ერთის მხრივ მას სიამოვნებდა, რომ ზალიკოს პოლიტიკა შეირყა, ხალხმა შეიგნო თავისი შეცდომა, მაგრამ მეორეს მხრივ სწუხდა, რომ მისი გავლენით შედგენილი რევოლუცია არა სინატიურის ადამიანების ხმებით დაიტივრათა. აღზად ვინც ამ რევოლუციას მისცა ხმა, ყველა იმ ჯარის-კაცის ტიპის ვაგბატონებიაო, ფიქრობდა იგი. ბოლოს გადაწყვიტა, რომ ცოტა ხნით მორიდებოდა კრებაზე ზალიკოს საწინამდებგოთ ლაპარაკს—ვინ იცის ცუდი ხასიათი არ მიიღოს საქმემ და პატიოსანი ადამიანი ხულიგანების საშვალგებით არ დაეპარცხოვო. ამ გადაწყვეტილებაზე კიდევ უფრო მაშინ განმტკიცდა როცა ირონიულად უთხრა ზალიკომ: — ბიჭო, რა დღეს მოესწარი, შენი იდეების მომხრე ყველა დემერტორი და ყაჩაღი, მოგებდა დემერტომა, კარგი ლაშქარი შეგიდგებაო.

IV.

— თქვენი მომხარენი ვართ ამ და ამ ადვილს შეკრებილნი და ვთხოვთ მოხვიდეთ, ჩვენ დღევგატები ვართ, —უთხრა სამმა პირმა ზალიკოს, რომელიც იმ კრების აქვთ უსიამოვნო გრძნობას შეგებყო და სამი-ოთხი დღე სახლიდან არ გამოსულა.

ზალიკოს გაუცვირდა—ვინ უნდა იკუნენ ეს პირებიო, ერთხან იყოყმანა—რაიმე პროვოკაცია არ იყოო, მაგრამ ბოლოს, ბევრი რწმუნების შემდეგ, შოლბა და წაიღო. თან ფიქრობდა: თუ რაიმე ცუდს შევატყობ ვინ დამიშლის უკან გამობრუნებასო, კრებაზე ასზე მეტი კაცი და ჰალი იყო, მათ შორის ბევრი კიდევ იცნო ზალიკომ, ამ გაგრძობამ ის ერთიანად დაა-

ახლოვა შეკრებულბას და რაკი გაიგო მათი შეკრების მიზანი, მაშინვე გააცნო მათ თავისი აზრები და შეხედულება. ილაპარაკა დიდხანს, ლამაზად, დაწერილებით. ასე აღტაცებით და სიყვარულით დიდი ხანია არ ულაპარაკნია ზალიკოს. ამდენი გრძნობა და აღფრთოვნება მას დიდი ხანია არ ჩაუქსოვია სიტყვაში, მართალია, პირველ ხანებში, როცა ბორკილები დაიმსხვრა და საშვალგმა მიეცა თავისი გულის ნადები საჭეყნოდ ელაღლებია, დიდის აღტაცებით და თავდავიწყებითაც კი ჭადავებდა, მაგრამ რაკი დაინახა, რომ მისი არავის სჯეროდა და თითქოს ყველა ზალიკოს აზრებს იზიარებდა, რაკი დარწმუნდა რომ ხალხის გადმობირებას ვერ შესძლებდა, ცოტა არ იყოს აღმოფრენა მოუდუნდა, ხალისი დაეფრთღო და პირველდელის გატაცებით ვერ ლაპარაკობდა. ახლა კი ამ კრებაზე შეკრებილმა ხალხმა ძალუქმად შთაბერა მას აღფრთოვნება, ერთიანად ააფეთქა მისი გრძნობა და ზალიკოც ამეტყველდა ისე, როგორც, მგონი, არასოდეს. მას სრულენითაც არ ამოქმედებდა ზალიკოს პირადი სიტუაცილი ან სხვა რაიმე ქვენა აზრი, მისი მიზანი იყო მხოლოდ და მხოლოდ საერთო ბედნიერების დასამყარებლად მოწოდება იყო. პირად „მე“-ზე ზალიკოს არასოდეს არ უსრუნებია და არც ახლა ფიქრობდა. მუშა ხალხი და მისი გაბედნიერება—იი რაზე ფიქრობდა მთელი თავისი სიცოცხლე ზალიკო და რაკი დაინახა, რომ შექმნილ პირობებში ადვილად შეიძლებოდა ამის მიღწევა, კიდევ ამეტყველდა მთელის თავის არსებით. — ხალხო, მრავალ-ტანჯული ხალხო, დღეს დაიმსხვრა საუკუნოების მიერ შენს ხელ-ფეხზე დადებული ბორკილი,

საქართველოს
საბჭოთაო კავშირის

დღეს დაიღწა მონობის გუნდები. და იცოდე, არ მოსტყუდდე, კვლავ არ დაიღო სხვა სახის კორთები, კვლავ არ გაებნა ზონობის მახეში, აღსრულე შრომებო, იცან თავი შენი და დღესვე შეუდექ ბედნიერების სახლის აგებას.. ასე მოუწოდებდა შალიკო და დამსწრეები თავდავიწყებით სიტყვით ტაშს

შალიკოს შემდეგ სცემებო ილაპარაკეს, არსებითად ყველა შალიკოს აზრებს ასახულებდა და აფართოვებდა, რაიმე ახალი აზრი არავის უთქვამს. შალიკო კიდევ უფრო აფართოვებდა იმ გარემოებამ, ის აშკარად დარწმუნდა, რომ მისს გამოსვლებს ტყვილა არ ჩაეცლო და ამდენი პირის მომხატვებით უფოლად ნაყოფი მოეტანა.

ბოლოს ის ჯარის-კაცოც გამოვიდა. შალიკოს არც ახლა იმან მისი სიტყვები, მაგრამ... ბოლომდის მაინც მოისმინა. სრული დარწმუნებული იყო, რომ ჯარის-კაცის ნლაპარაკებს კრება არ მოიწონებდა ბევრ რაიმეში, განსაკუთრებით დამბობდა მისს ფორმას, გამოთქმის საშეალებას. ეგონა, რომ კრებაზე სასტიკი პროტესტი გაისმინდა ისეთი უწყაურების სიტყვების გაგონების დროს, როგორც არის: პოლიტიკური შეძობა, როსკიპული სინდისი და სხვა ასეთი გამოთქმაო, რომელთაც ის ჯარის-კაცი ამკობდა

შალიკო... მაგრამ... პროტესტის მავიერ ორატორს ყველამ ტაში დაუტრა, ავაციებოც კი გამოეპრათეს— ისე დროს შესაფერად, პრაქტიკულად და მომენტისთვის მიხანშეწონილად ილაპარაკა ჯარის-კაცმა. შალიკო არ იცოდა რა ექნა, უფოდდა მისი მომხრენი გაუფიქრებლობა— ნუ აყვებიან დემოკრატიას, მაგრამ ტაშის გუგუნვი ისე ძლიერი და შეთახებულად იყო, რომ... გრძობა აზვირთებულმა შალიკოვაც აპოლონიმებით დაჯადოვდა ორატორი. მაგრამ იმ წუთსვე, რა წუთს მას მოესმა თავისივე ხედვის შემოკვრით გაღებულმა ხმა, სწორით იმ წუთშივე ელვის სისწრაფით მის თავად წინ აღიმართა დაუშნაზურებლად და უსაპართოდ შეურაცხყოფილის, მისი ძველი და ერთგულ მეგობარს— შალიკოს ენერგიული ხატება, რომელიც წყნარის გამომეტყველებით შეტრებობდა თავადებში თავის ერთ დროს ძვირფას მეგობარს და ამხანაგს შალიკო თვითაშვილს.

შალიკო შეკრა, უნდოდა ამოხივდ შეეყვებოდა ტაშის ცემა ერთი წუთით შეტრება, მაგრამ მისივე გადისროლა შორს სინდისის მქეჩენილი მოჩვენება და თავისი ტაშის სხეებისა შეეჭრათ.

სახლში აფართოვებული დაბრუნდა, გრძობებში ევრ დაემოწინა, სულ ერთიანად თითოდა. ფრთები არ ქონდა თორემ გაფრინდებოდა. წარმტაცი მომავლის ვათვალსწინებამ საესებით მოხიზლა და ვააბრტუა გაბეგბედნიერებული ქვეყანა. საერთო კეთილდღეობისთვის მომეშავე კაცობრბობა!.. ახალი გრძობა, ახალი ენა, ახალი დამოკიდებულება!.. აბგლივი უბედურება. დამბოალი ციქმელთა გუბებო!..

და შორს, შორს, სადღაც მოკანების კუნქულში შეოკაც-ხუთფლანი და განაზნებული შალიკოს ის შალიკო, რომლის სინდისი ისე სპეტაკია, როგორც შალიკოს, რომელიც ისე უმწიველო და უხადია, როგორც მისი მეგობარი!

უნდა შალიკოს რალაც სთქვას, ვილადა დაიცვას, რალაცა დაიცვას, რალაცა უარყოს; მაგრამ... მაგრამ... გრძობა ისევე ფორიაობს და შალიკოც შორიდან მოსმანს. ვერ მოითმინა, შეტრება და შალიკოცენ გასწია. გადსწყვიტა ყველაფერი ერთჯა, უწინდებოდა გადაშლ მისთვის გული და მთელი თავისი ხზახვა დაშმალოვად ერთჯა ავი ერთ დროს სწორით ისე იქცეოდენ, ის იდროს. როცა ორთავე ერთად შეასარადებებო ერთანობის მონობის ულელში თავგამოდებით განაგრძობდენ ბრწყინვალე იდეალებითვის ბრძოლას.. დიხს, მოაკანდა, ის დრო და კიდევ მოინდობა გულის სიღრმის ვადაშლა. მაგრამ შალიკოს ვერაფერი უთხრა, რალაც გამოურკვევლის მიხეზის ვამო თავი შეეკავა. მხოლოდ ეს კია, რომ საშინელი სიმორცხვე გამოირჩინა ლაპარაკში, ერთხელაც კი ევრ შეხედა თვალეში შალიკოს და თან ერთი სიტყვაც კი არ უთქვამს საჭირობოროტო საკითხებზე. სულ იმის ცდაში იყო, რომ ლაპარაკი უბრალო საგნების ვარშეში ყოფილიყო და საზოგადოა შექმნილიყო გაღებურა სიუღრითი ვანწყობილება. შალიკო ისეთი რალაცეში მოიგონა ძველი მეგობრობიდან, რომ ორთავეს გული რალაცე თბილმა გრძობამ შეიპყრა, ერთის წუთით ორთავეს მოეჩვენათ, რომ დამაზოვებელ რაიმეს მათ შორის ადგილი არ ქონებია და ისევე ძველებური არიან; ამ მომენტში შალაცენენ წყება-კრულეა შეეთვალათ იმ პირობებისთვის, რომლებიც ისინი თითქმის დააშორეს ერთმანეთს, გულის სიღრმეში ორევეს სწავდა შეტრებებით ის წყეტლი გარემოებანი... მაგრამ... ბოლოს ორთავე წყნარად დაშორდა ერთმანეთს, გულის ნადები არ გამოუქლავინებით, საკუთარი თავმოყვარეობა ორთავემ შესანიშნავად დაიცავა. შალიკოს დიდათ არ გააკვირვებია ეს შეხვედრა, ბოლო შალიკო ერთობ ცულ გუნებაზე დაბრუნდა შინ, განსაკუთრებით პირველ წუთებში. ასე ეგონა, თითქმის სინდისის ქვედა რალაც ცოცხალ არსებად გადაქცევიდა და ისე ღრმადის მისს სიხარლს, როგორც ისტარობლი რომაელის გვერდს უბეჭო მომართულად ჩასმული მილია. ბოლოს იგრძინო სწორით ამ მელისავით დახარავდა მისს არსებას სინდისი, მაგრამ...

V

რამდენიმე დღის შემდეგ შალიკა და შალიკო კიდევ დაშორდაპირდენ ერთმანეთს. შალიკოს რალი შეხებდა ხალხ ადრინდლის აღტაცებით, ეს კი არა აქამ სტენს კი ვაისმა, ვილაყენმა ისიც კი წამოიყვირეს:— არ მიესიყო სიტყვის ნება, მაგ მოსიყდულს. მაგ შნაქუაროსო. შალიკოს რევილიუციონური ტემპერამენტი ერთი ასავ გააცხოველეს ამ გვარმა წამოძახილებმა და შალიკოც ცუტხლოვით აფინო ტრამბუნებ. თეთი მისი მოსისხლე მტერიც კი ევრ იტყობდა ამ წუთს შალიკოს შესახებ, რომ იგი არ იღვა თავის სიმამლულზე და შესანიშნავად ევრ იცავდა თავს, მიეღო მისი არსება გულწრფელობით და აღტაცებით ამტკიცებდა ერთხელ არჩეულ ვზის სიძარბოს. ვინ ვაზნადედა ამ დროს ერთჯა,— შალიკო ანგაობით მოქმედებს, მოსიყდულია, პირადის ინტერესებისთვის საზოგადოა საქმეს რალატრობო! არა, ამას ვერავინ შეეადრება ამას!.. მაგრამ... მაგრამ მოხდება რაცა არ უნდა მის

ხდარყო და შალიკოს მომხრეებმა პირდაპირ ტალახში ამოსვარეს მისი პიროვნება, ყოველგვარი სისამდეღი, დასწამეს, ყველაფერი დაბარალეს... და ეს ხმები არ იყო ერთი და ორი, თითქმის შიველი კრება ამას იმეორებდა.

— არ გვინდა მაგ მატყუარა, შალიკომ ილაპარაკოს, შალიკომ! — ავრიალდა ხალხი.

შალიკო გულის ფანქვალით შეჭყურებდა ყოველივე ამას, გულდასმით ისმენდა ბრალდებებს და გული უკვდებოდა, ხიხლით იცხებოდა. იყო წუთი, როცა ის მზად იყო შევედრებოდა: „შესდექ, თავაშებეული ბრბოე, ნუ შეურაცხყოფთ გულწრფელს, თქვენივის თავადებულ ადამიანს!.. რა ვუყო, რომ ის ცდებოა“... უნდოდა ავრე შევედრებოდა, მაგრამ...

— შალიკომ ილაპარაკოს, შალიკომ! გააკვივის ხალხი. შალიკოც გამოიღის და ლაპარაკობს. ის გრძნობს, რომ აქაფებულ ტალღებში ქანაობს, ხან აქეთ მივითვლება და ხან იქით, ხან დასავლეთის ქარი ათამაშებს მისს ნავს და ხან აღმოსავლეთის-გრძნობს, რომ ნიშნები უკვე გადაუტყვდა და ამ წუთს მისი ნავი ელვის სისწავლით დასრიალობს ამბოპრებულ ტალღებში... ხან ერთი თავია ზევით, ხან მეორე, ხან ერთის გვირდით ვაქვება მწაღზე ხან მეორეთი... ტალღა ტალღავე ასკდება... შალიკო უღონოა, ის მონაა ზღვის, ფაფარაყარლი სტიქიის... ტაში გრიალებს, ნავი ქანაობს, შალიკო ბარბაკობს... — გაუმარჯოს, გაუმარჯოს! ათაკვივის ბრბო, — ძირს მატყუარები, ძირს მოსყიდულები! ხანზარებს ზეერში.

შალიკომ იმის მესადიცი ვერა სთქვა, რისი თქმა უნდოდა: მოხლეკვებული გრძნობები ვერ დასრულა და ტრიზუნა დატოვა აკრემლებულის თვალებით ყველაფერი აიხია მის არსებაში, არაფერი გარკვეული მას არ ეჩვენებოდა. ის მზად იყო შიველი ჰვეყანა გადაეკოცნა, ყველას ჩასძროზოდა სულში, ყველას გულში მოხლეკვებული სიხარული მარტო მას დაეტი ბოლოს და ბოლოს კოტრათი გამოირკვა და თვალწინ წარმოუდგა ის ჯარისკაცი... გოძელ უღადაშ, უკრები, ვამედული, ამაყი უარსკვი და უწამური... წარმოუდგა და თითქოს უკან დაინიხია... მაგრამ აშკარად დარწმუნდა რომ ნავი იმ არსების ზღვში იყო და სწორით ის უნდა მოქცეულიყო, როგორც ამას მოითხოვდა ის ჯარისკაცი...

შალიკო უნებლიე ტყვე იყო... მან ანგარიშ მიუცემლად დასწერა რეზოლიუცია და გარინდებულმა გადასცა მის წინაშე უკრებად ამართულ ჯარისკაცს, კენჭის ყრის შედეგი ასეთი იყო: ზალიკო და მისიანები ერთიანად გააშვეს, შალიკომ და მისმა მომხრეებმა კვედა თეთრი ხმები შეკრიბეს.

დადგა წამი, როდესაც ზალიკოს თავის თანამებემა შალიკოსთვის უნდა გადაეხარებოდა. ჩუმად და დარცხვენლად შეხედენ ერთმანეთს ძველი მეგობრები. უკანასკნელნიეთის გადაცემამდე ხმა არ გაუღიათ. ბოლოს, გამოთხებებისას, ზალიკომ ვერ მოითინა და გესლიანის რიშილი უთხრა:

— გიხაროდეს გამარჯვება შეუენებულმა ბრბომ გარკუნა... — როგორ თუ შეუენებულმა ბრბომ?.. ჰკითხა უცებ შალიკომ და გაკვირებით მიაჩრდა. შალიკოც შეკრთა. მას მოაგონდა, რომ რამდენიმე ხნის უკან შალიკოც სწორეთ ასეთის სიტყვებით უმსამინძლდებოდა მას, მოაგონდა და დაიბნა, მიხვდა, რომ შალიკოსაგან ღირსეულ პასუხს მიიღებდა.

შალიკოსაც მოაგონდა მის ნიერ არა ერთხელ ნათქვამი სიტყვები ბრბოს შესახებ, უნდოდა რალაც ეთქვა, მაგრამ, ენა მოიკვნიტა... ორთავე უსიტყვოდ მისსერებოდენ ერთმანეთს და არ იცოდენ რა ეთქვათ. ორივეს სახეზე აშკარად სჩანდა რალაც სირცხვილი, დაბნეულობა და... უღონობა. ის ქეშპარტიტება, რომელიც თითველ მათგანს თითქოს ხელში ეჭირა, უცებ სადღაც გაუქრათ... როგორც ძლევა მოსილს, ისე დაშარცხებულს ამ წუთის არარად ეჩვენებოდაო საკუთარი თავი... ძველ მეგობრებს, რომ იმ ეამად ენების ამობრავება შესძლებოდათ, უთუოდ იტყოდენ: — აქ რალაც ენათა არევა მოხდა, შავი თიერად მეტყვა, თეთრი შავად. გამავებინეთ ვინა ვარ მართალიო! ცოტა ხნის სიჩუმის შემდეგ ისინი ხმის ამოუღებლიე დაშორდენ ერთმანეთს.

1920 წ.

გ. შალიკიაშვილი.

ღამის ლანდები.

1. ანთება.

უკანასკნელი ჭიქა გამოსკალა მან და იატაკს ჩააშტერდა ისე, რომ ჭიქა არ დღუდგამს. რამდენიმე წუთი იმდღუშარა თვალემ-ანთებულმა, ბოლოს ერთი გაღინაზხარა მწარედ, ველურად და ჭიქა იატაკს დაანარცხა. ამოიხიხრა და, ავადმყოფურად ამოილიღინა კანკალით: მე ის ვიცი რომ სხვა გიყვარს და იმიტომ შეირდილი-ი-ი... და კიდევ განიძერა მეორე ნახევარი უფრო აშლილად, ნებაშინდილიად განიძერა. მიანელა ხმა და ქეთინიგიეთ ამოისროლა ნაწილ-ნაწილად ვილე-ვი-და ვდენ-ბი-ი-ი-ვედებიით... დადღუდა. იატაკს ჩააშტერდა. სახე გაუფრქვითალღებელი ჰქონდა. თმები უსწორ-მასწორად ჩამოშლილი. თვალეები დაჭკნული, მარტო იყო ოთახში. ლაპარაკობდა. ხარხარებდა.

არის ხარხარი, — რომელიც წყვეა-კრულვას უფრო ჰგავს ვიდრე სიცილს. მთვარე იყო გარედ. ღია ფანჯრიდან შემოდიოდა სილა... უკებ:

— შორს ჩემგან! შორს ჩემგან! მოლაღატე! ფლი-ლო! გველო! მუშტი დაკრა მაგიდას მძლივრად, გავიდა. უქულთა ჩავლო კიბე... ცალი ხელი ჯიბეში ეღო. ჭურა გაეღო ისე, რომ ყველანი გზას უთმობდნენ. ანთებული თვალები, ფართე ცრემლ-შორბეული. თბა-ბურბუკენილი — მიდიოდა წინ ბუტბუტით. ჰგავდა გიგს.

ქალაქ გარედ შორს მინდორში ამოჰყო თავი. გა-მოყრკნა და — რომ ფართედ გაშალა გვერდი სუფთა ჰაერის ჩასასუნთქავად — ამოსკდა მკერდს: — თუ ასეა, მე წავალ შორს გაგშორდები... გავეცლები...

ამოიზღვრა კენესით. ამოიზღვრა ისეთი სიბეჯითით, რომ მართლა შორს წავიდიოდა. მართლა გავეცლე-ბოდა — ასეთი სიმტკიცე და განწირულება ისმოდა ხმაში. შედგა... ხელგანი ვაიშვირა წინ: — არა გრცხვენინ! თამარ! არა გრცხვენინ? სიყო-მიდან, დაბადებიდან ვიყავი შენი... მე ვიტანდი ვეგას და შენზე ფიქრი ერთის წუთითაც არ შე-მიფერკრთებულა! ვერფელი ყვაელებს შენთვის და საღამოს ნიავს მუდამ ვატანდი შენთან ჩემი გულის მუიკის ლოცვად გარდაშენილს და... საღამს — აბ! ცრემლიან საღამს ვატანდი შენთან საღამოს ნიავს!

მთელი დღეები ვიდგეი საღმე კუთხეში და მხოლოდ იმიტომ რომ აქ ვაივლის მეთქი თამარი! მე მოვი-ტანე შენ ათასი მსხვერპლი და დავსწვი შენი სახე-ლის სამლოცველოზე უხმომ! მორჩილა! ჩემო ჯა-ლათაო! მშვენიერო ასეულო ჩემის ქვეყნისა! — ათას მათრობელ დიმილიში მე არასოდეს არ იაიამჩრდი-ლავს ფიქრში შენი სახელი... არა გრცხვენინ? თა-მარ! არა გრცხვენინ?

თვალები დასუქე: — ჩემო გიგუნიაე! ჩემო ალერსო! ზღაპარო! არა გრცხვენინა ჯალათობის? სიხურები? გახსოვს? — ჩიტები ჰიკიკობდნენ...

საღამო იყო. ჰაერში მათრობელი სურნელება... აღფრთოვანება — ვალომა გულში. სულის სიმაღლე ასული ცამდის. ჩვენ — ნორჩნი. წრფელნი. კარგნი... ჩვენს წინ გადაშლილიყო სამშობლოს ჯაღო სურ-რათები: აწუდენილ-მიათა შეფენილ კალთებზე ას-

მთვარდა სვედის საღამურთი. ნახი... ნახი... მკენე-სარე... გახსოვს?

— შორს ჩემგან! უსინდისო! ჯალათო! გველო! ფლილო! უუპ როგორ მინდა ეხლა შეგზედე საღმე ისე რომ არავინ იყოს. დაგაყენო ჩემს წინ, მოვა-გონო ის დრო როცა ანგელოზს ვადარებდი — და გიძახო, გიძახო სმშინელი: როსკიპო! როსკიპო! უუპ! როგორ მწყურთან დაგინახო შენი სახე სავსე სინანულით! როგორ მსურს ვიხილო ცრემლები — შენი ორპირა სულის ცრემლები? რა რიგ მენატრე-ბა აღვინშნო შენს სახეზე უკურნებელი ტანჯვის ნა-ოკები და დავსტებე. დავსტებე შწარედ, როცა შენ — სულში მტრიალეს — გაგამსრავს, ტკივილს ვავი-ასკეებდი ჩემი უღმერთო შევი ძახილი — როსკიპო!

როსკიპო! რა რიგ მწყურთან!... მეგრამ... ჰახ! არა! არა! თამარ, იყავ კურთხე-ულ ამამაში უკუნისამდე! იყავ კურთხეული იყავ ბედნიერ!

შეჩერდა... ჰოო... ჩიტები ჰიკიკობდნენ... და აწუდენილ მია-თა კალთებზე ახმაურდა სვედის საღამურთი ნახი... ნახი... მკენესარე... არ გახსოვს? ნთუთარ გახსოვს, თამარ?

— თუ მკლით მოცულ ბნელ სამყაროს გაპკვეთს განთიადის რეკა? ცაში გაჩნდება სიციცხლის ელექ-ტრონი. ამომავალი მზე ცეცხლის ალმურს წყუქი-ლებს ღრუბელთ სამეფოს და ყულულებთან შეფერხი-ლი ღრუბელთ ჯარი კოკონებათ ჰგვარდება! დამის-ლანდები დასამარდება და სიბნელის სისაფლაოზე დროშას ვაშლის კისკისი დილა...

მე გამოვალ გარედ და... უთვისტოპო, მიუსაფარო და უცხოელი ჩემს ქვეყანაში — მარტვილად ჩავივი-როსსაველით... მე არ შემხედება არც ერთი ნამდვილი ადამიანი და რუსთაველი კი საესე იქნება ხალხით.

მე ჩავივლი შუუშჩეველით. შეჩერდ ჩავარდნილი. ფეხ-შიშველი და დაძინილი. ნაცნობები გვერდს ამივილიან. ახლობელთაც შევეჯავრები. ჩავივილი ნელა.

ამ ზღვაში ჩემთვის არც ერთი წყვილი თვალები არ ატივლებს. არ აენთება არც ერთი წმინდა ღიმილი და არ შემაჩერებს არც ერთი სიყვარულით საესე საღამო. მე არ შემხედება არც ერთი, არც ერთი ნამდვილი ადამიანი... სიყვარულის სისაფლაოზე მტკუნდება ჯვარი.

ამ-ტანს დარდი. ავირბენ დავითის შიას და ქალაქ დიმიტრის საპარტზე შწარედ, შწარედ აუჭეთინდები

მარტვილი... მწირი... ეს იქნება ხვალ ჩემო ძვირ-
ფასო მგეობარო—ეს იქნება ხვალ!
გიტუნდავ: შენი ხელები შემომეჭლა მე, შენი ბავანი
დამფინა ვარდის ფოთლებათ—ჩემო ზღაპარო—
ვარდის ფოთლებათ დამფინა მე მთელ სახზე შე-
ნი ბავანი—ეს გიყური სუბო, თავდაიწყების წყარო
და... შემსვეს, დამათერეს, გამაგიეეს **ჯგული** შეე-
კულშა ..

— ჩამოჰკარი ზარი... გული უკვე ჩავარდა... თა-
ზარ—მომწყდა გული! წაიღე აწი გე შენი საჯირი-
თო მოედანი და სადაც გინდა გადაისროლე... რომ
შეიძლებოდეს ამოღება და საკუთარი თითებით და-
ფლეთა გულის—სიამოვნებით ვიზამდი მაგას! რა
სიამოვნებით გადავისროლიდი მაგ წყეულ ჩირაღდანს
შეგ წუმბეში—მაგ შენით სავსე, შენით მოელვარე
ჯოჯობეთს—ამ გულს—შენ ეი! ჩემო წამებავ! უღ-
მერთო მშვენიერებავ! ჰაერი არა მყოფნის! არაა
ჰაერი! რა ყოფილა—ჩემო ძვირფასი მგეობარო—

თავისუფლება წამებავზე უსაშინელესი!
მიზეველ ღმერთო! მამო ჩენო! ჩენო მფარველნო!
შეშოქმედო ყოვლის შემძლევე! მომამყარ შენი მო-
წყალე თვალუბი გევედრები მომხელე მე, შენს უმ-
წყო მონას! მომანიკე სულის სიმშვიდე, დამიბორუნე
ჩემი ძაღლონე, გონება ჩემი! რწმენა და ღიმილი!
ისმინე მამო ჩემი ვედრება და ნუ გადამჩხებ ბორო-
ტების შეჯბნელ უფსკრულში,—ნუ ჩაბადენინებ
კოდვას მკვლელობას—შემიერდომე, შემწყალე მე!
და გაძლე ალთქმას—რომ ყოველ კისმარე დღითი
აღვალინო შენამდის ლოცვა! სიკეთილით მოგაწყო
ქვეყანა მთელი, ყველა ტანჯულთ მე ვასმინო სი-
ტყვა შენი ქეშპარტების და არას დროს არ დაეს-
თხო არც ერთი ბოროტება, არც ერთი კოდვა
განუკითხავად!

გაძლე ალთქმას არასდროს არ გაეათენო თერთი
ღამე, არას დროს არ ვიფიქრო სიყვარულზე, ვიყო
სასტიკი მდევნილი ყოველი იქვის შენს ქმნილებათა
შურატყყოფის და დამკირების, არას დროს არ ვა-
სხენო—ფიქრშიც კი—სიტყვა თამარი—და მკაცრად
ესდენო სულიერი აჯანყება ამ გრძელულ სახელით
გამოწვეული—არ ვიცი, შემოქმედო, როგორ შეე-
თხოვო—ვიყო მუდამ ეამს შენს განზრახვათა განრ-
თხმული მონა ყველაფერში—
მეღუფო შემწყალე შე-
მომეცი ძალი და ღონე მოვსრისო ეს გული და იმ
სურათიანად შეგ რომ ჩაჭრილა და ჯოჯობეთის გე-
ნის ატრიალებს შეგ წუმბეში გადავისროლო—
მეღუფო შემწყალე მე!

არ გესმის? შენ ეი! ყოვლის შემძლევე—არ გესმის?
ჩამოჰკარი ზარი დავარდა გული! უფალო შემწყალე
ლე მე!
კიდევ მონდომო რალაკისი თქმა—და ფართელ ვა-
ზალა მკერდი სუთთა ჰაერის ჩასასუნთქავად, მებრამ
ღვინო და სვედა მოერია—ის ჩაიკუნა და ბლოახებ-
ში ხარგო ვახუტრებული შუბლი. ქეთიანი ტალა-
ტირილად მოსკდა დაქანცულ მკერდს...
თამარი!—ამოიძხვა და გაიშხლართა...

თეო იანელი

რამინდრანატ თაბორიდან.

მებაღე.

- მონა.** ღმობიერი თვალთა გადახედე, ღე-
ლოფალო, შენსა მონასა!...
- დედოფალი.** ნადიმობა გათავდა, მონავ ჩემო! ყვე-
ღანი უკვე აიშალენ დარბაზიდანა
და შენ რალად დარჩი მარტო. ასე
უღროოდ?
- მონა.** რა წაშს მსახურნი შენი გაეღენ აქედან
იმ წაშს ეამი ჩემი ახლოა უფრო მე
მოველ შენთან, მეფეო ჩემო, უკანას-
კნელი შენი ბრძანების აღსასრულებ-
ლად.
- დედოფალი.** ეამსა უღროობისას რალს უნდა მოე-
ლოდღე შენ...
- მონა.** წალკოტში შენში, გაფურჩხულ ყვე-
ვითა დაგრეხილ ხეივანთა შორის,
მებაღედ დამაყევე მე...
- დედოფალი.** მონავ! თავხედი ყოფილხარ!
- მონა.** მე ჩემს საქმეს თავს ვაგანებებ. შენ
ფეხქვეშ დავაშხობ ჩემს ხმაღს და
მუხარადს, ოღონდ შორეულ ქვეყ-
ნებში საბრძოლველად ნულარ გამგ-
ხანია. არ მინდა გამარჯვების ხელი
ყოფინი და დაფნის გვირგვინი. მხო-
ლოდ შენს წალკოტში, ნება დამართე,
დავანთო ცეცხლის ზეიმი!

დედოფალი. რაში უნდა იყოს სამსახური შენი, ეგრედ გულისწრაფვეთ წამონათქვამი?

მონა. მსხერბლად შევეწირები შენ სახელწოდებას და შენ დღესასწაულებს ავადფრადებ უკვდავი ენით. მე გაუფრთხილდები ბილიკსა შენსას, სადაც შენ ნარნარით დაიარები. გვიგალობებ— ვით ყვავილთა ჰიშნი, რომლის ქადილი სიკვდილზე უძლიერესი იქნება. საბტაპარნის სურნელოვან ყლორტთა შორის მე საქანელას ჩამოვიბამ და ზღაპარს გეტყვი. მოშრიალე ფოთლუბიდან ლამაზი მთვარეც შენ გავიღრმებს და კაბის კალთებს დაეიკონის. გუნდრუკს დაეამეგ შენ კვარცხლობეზე და შენ კობტა ფეხებს ამოეჭარგავ სურათხატებით და ნიორ ჩუქურთმით. შენ სარტყელიან ავანთებ ლამპარსა წმიდას, რომ სხივი გფენდეს ესრედ მხიბლავს და მშვენიერს...

დედოფალი. რა არი მერე, საფსური, უცნაური სურვილის შენის?

მონა. შენი თითები მსურს შეგუკრას ხელოზი და გარს ვახეიო ლოტოსის ყლორტნი. მსურს დავგრიხო ყვავილები, დაეწნა გვირგვინი და თავსა დაეადგოს. შენ ფეხის ნატერფალს მსურს ევამ ბორო და წითელი აშოკის წვენი ეპკურო. ვიწრო ბილიკთა შორის დავფინო ბაოხაი სურნელოვანი, ნელსაცხებელი და ზედ რა გაიელი, არ გაუშვა მტვერი, რომ შენ ფეხს მიეკაროს. ვარსკვლავთ შორეულთ, წყვილიდში მოკულთ, შევთხოვ ცრემლებსა, რომ ძირს ფინდაზად გაგიშალოს, ვით შარვალიტი უძვირფასესი?

დედოფალი. სურვილი შენი, ვით ბაღლის ინი, უნდა აღსრულდეს. წალკოტში ჩემში, მონაე ჩემო, შეზადდე იქნები...

19¹⁵/₆22

ვახტანგ გარბიკი.

სახელმწიფო ობერის თეატრი

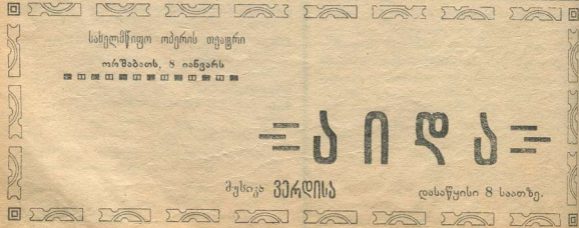
ორშაბათს, 8 იანვარს

== ა ი ღ ა ==

ქუხიკა შერდისა

დასაწყისი 8 საათზე.

ს. გ. შ. ს.

ცენტრალურ სავაჭრო სამმართველო

უნივერსალური მაღაზიები № 1 და 3.

1) სომხის ბაზარი (ქარვასლა ყოფ. მანათვევი) 3) სასახლის. 8 (ყოფ. ალშვანგის)

შექმადგოქის სეჟსონის თყის

მიღებულია საქონელი ბათონით და გამოვიდა გასაყიდათ

შადის ქსოვილი

შევიოტი ყველა ფერების დრაპი ვაჭების და ქაღების პალტოებისთვის შალის შატერები ფათა და ქალთა კოსტიუმ. კუმონები მამაკაცთა კოსტიუმ.

აბრეშუმი:

აბრეშუმების კრეპონი „დიუშესი“ და სხვ.

ტრეკოტაჟი:

ვაკეტები „პალა“, „აბრეშუმის, სახამთრო ყველა ფერების „ მსუბუქი, „ შალის, ბავშვების და ქაღების სვესტები შალის, ქალთათვის, ბავშვების, ვაჭების ჩოლქები აბრეშუმის, ფილდიკოსის-ყველა ზომის და ფერების-ქალთათვის და ბავშვებისთვის. ნასკები მამაკაცისთვის, ფილდიკოსის ყველა ზომის.

დიდი არჩევანი:

ქაღაღდის ქსოვილები:

ბატისტი ჩითი, რენო ბუმბუცია. გრისბონი ფლანელი, მადნაპლაში, შოტლანკა სატონი, შეკერილი საცელები მამაკაცისთვის.

ჭურჭელი

სამზარეულო, მინანქარით სსაღილო ყოველგვარი შუშეულობა

ტაღენ ტერია, ჰარფიუშერია (სამღვირგარეთის.) შეკერილი ტანისამოსი მამაკაცების შალის კოსტიუმში ტყავის კოსტიუმების კომპლექტი პალტოები ქაღების და მამაკაცები:

შეკერილი ფუხსაცმელები ქაღთათვის

მამაკაცისთვის საყოფარო სახელოსნოში მიიღება შეკვეთა ყოველგვარ ფეხსაცმელზე მაღაზია № 2 ქარავენ-სარაი ტამაშვევისა

კანიაკები და ანაჟი სარჯავისა „არგო“

ოთონი საშუთო ყველა ქარნების

მაპროსები სოლიდნი, საბჭოთა, ეგოპტსკი, დელიკატეს, სოფო, არისტოკრატ, და სხვ. მიღებულია ახალი საბჭოთა მანაროსები ფანსები ზომიერია.

პროფუკვირის წყერებისთვის 10 პროც. დაკლებით.

საქართველოს **განცხადება** ს. ს. რ.

მოყარაგების საზღოს ს. ვ. უ. ს.

გენერალური წარმომადგენლობა საქართველოში

მოსკოვის კოლიგრაფ. გან-ბისა

მიღებულია

დიდი

პარტია

კელის
პლენდარი
1923
წლისა.
გამოცემა უოფილ
სიგინისა

ფასი 80,000 მან. დაწესებულებათ და პარტიებს 20%
პრუფკანუ. წევრებს . . . . . 10% ღამლით

მიღებულია დიდბალი სავანტორო წიგნები, ანგარიშები და საკანცელარიო ხელსაწყოები.

სადღესასწაულოთ მიღებულია
სხვა და სხვა საბავშვო სათამაშოები.

